

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 3. 2011.

Sarajevo, svibanj 2011.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 31. ožujka 2011.) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

I	U V O D	1
II	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH	2
1.	STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1.	Status, broj i poslovna mreža	2
1.2.	Struktura vlasništva	2
1.3.	Kadrovi	5
2.	FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	7
2.1.	Bilanca stanja	7
2.1.1.	Obveze	12
2.1.2.	Kapital – snaga i adekvatnost	16
2.1.3.	Aktiva i kvaliteta aktive	19
2.2.	Profitabilnost	27
2.3.	Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	32
2.4.	Likvidnost	35
2.5.	Devizni rizik	40
III.	Z A K L J U Č A K	42
	P R I L O Z I	

I. UVOD

U 2010. godini došlo je do zaustavljanja negativnih ekonomskih kretanja i blagog oporavka ekonomskih aktivnosti u realnom sektoru. Razvoj i rast bankarskog sektora koji je dulje razdoblje bio zaustavljen od druge polovice 2010. godine bilježi blagi rast kreditne aktivnosti, koji je nastavljen i u prvom kvartalu 2011. godine, a negativni trendovi pada kvalitete aktive i njenog „kvarenja“ iz prethodnog razdoblja znatno su ublaženi.

S 31.3.2011. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 19 banaka od čega su dvije banke bile pod privremenom upravom (Hercegovačka banka d.d. Mostar i Poštanska banka BH d.d. Sarajevo). U bankarskom sektoru F BiH sa 31.3.2011. bilo je zaposleno 7.351 radnik što je za 1% ili 37 radnika manje nego s 31.12.2010.

Bilančna suma bankarskog sektora sa 31.3.2011. iznosila je 15,04 milijarde KM, što je manje za neznatnih 37 milijuna KM nego na kraju 2010. godine. Blagi kreditni rast iz posljednja tri kvartala 2010. godine nastavljen je i u prvom kvartalu 2011. godine, što je ohrabrujući pokazatelj intenziviranja kreditnih aktivnosti banaka. Prvi put nakon osmog mjeseca 2009. godine kada je iznos kredita pao ispod 10 milijardi KM, na kraju drugog mjeseca 2011. godine ponovno su prešli iznos od 10 milijardi KM, da bi sa 31.3.2011. iznosili 10,1 milijardu KM i za 1,4% su veći u odnosu na 31.12.2010.

U prvom kvartalu 2011. godine struktura aktive imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 66,2% na 67,3% i smanjenje novčanih sredstava sa 29,5% na 27,5%.

U aktivi novčana sredstava u iznosu od 4,1 milijardu KM manja su za 7% ili 311 milijuna KM u odnosu na kraj 2010. godine, većim dijelom zbog povećanja oročenih plasmana na računima kod inobanaka i povećanja kreditnih plasmana.

Najvažnije pasivne stavke: depoziti, kreditne obveze i ukupan kapital u prvom kvartalu 2011. godine imale su minimalne promjene: pad od 1% depozita (93 milijuna KM), dok je rast ostvaren kod kreditnih obaveza (devet milijuna KM) i kapitala (23 milijuna KM). U strukturi pasive bilance banaka, depoziti su s iznosom od 11,1 milijardu KM i učešćem od 74,1% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i u prva tri mjeseca 2011. godine sa stopom od 2% ili 82 milijuna KM i sa 31.3.2011. iznosili su 5,06 milijardi KM, što je najviši iznos do sada.

U prvom kvartalu 2011. godine regulatorni i neto kapital je ostao na skoro istoj razini od dvije milijarde KM, odnosno smanjen je za svega devet milijuna KM u odnosu na 2010. godinu. Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 31.3.2011. iznosi 15,8%, što je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Na razini bankovnog sustava u F BiH u prvom kvartalu 2011. godine ostvaren je pozitivan financijski rezultat u iznosu od 22,8 milijuna KM, dok je u istom razdoblju 2010. godine ostvaren gubitak u iznosu od 5,9 milijuna KM. Pozitivan financijski rezultat od 34,2 milijuna KM ostvarilo je 12 banaka, dok je 7 banaka iskazalo gubitak u poslovanju u iznosu od 11,4 milijuna KM.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31.3.2011. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 19 banaka. Broj banaka je isti kao i 31.12.2010. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH, Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d., Sarajevo, od 1.7.2008.

Privremenu upravu sa 31.3.2011. imale su dvije banke (Hercegovačka banka d.d. Mostar i Poštanska banka BH d.d. Sarajevo).

U prvom kvartalu 2011. godini nije bilo znatnijeg širenja mreže organizacijskih dijelova banaka. Osnovano je samo pet novih organizacijskih dijelova. Istodobno, neke banke su i zatvarale organizacijske dijelove, odnosno reorganizirali su pa i spajali svoje organizacijske dijelove u cilju racionalizacije troškova, tako da sa 31.3.2011. banke iz Federacije BiH imaju ukupno 602 organizacijska dijela. U odnosu na 31.12.2010. kada su banke imale 600 organizacijskih dijelova, navedeno predstavlja porast od 0,3%.

Sa 31.3.2011. sedam banaka iz Federacije BiH imale su 54 organizacijska dijela u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 12 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Pet banaka iz Republike Srpske imale su 23 organizacijska dijela u Federaciji. Promijenjen je samo broj organizacijskih dijelova banaka iz Federacije BiH na teritoriju Federacije BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 31.3.2011. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 15 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 31.3.2011. ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama² je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (94,7%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 1 banka (5,3%)

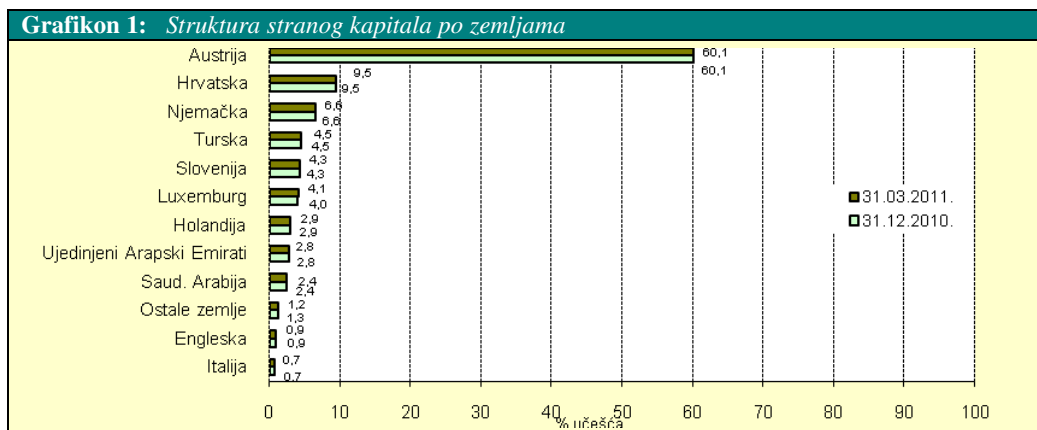
Od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, sedam banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 11 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31.3.2011. stanje isto kao i na kraju 2010. godine: u vlasništvu dioničara iz Austrije bilo je 60,1% stranog kapitala, na dioničare iz Hrvatske odnosi se 9,5% stranog kapitala, dok su ostale zemlje imale pojedinačno učešće manje od 7%.

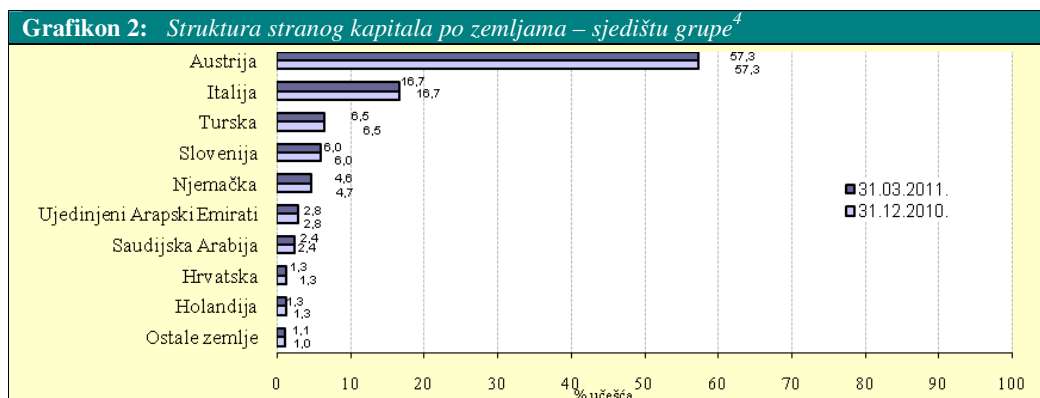
¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Na temelju dobivenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa 31.3.2011.

³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (izravno ili neizravno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je također nepromijenjeno u odnosu na kraj 2010. godine: bankarske grupe i banke iz Austrije s učešćem od 57,3%, slijede talijanske banke s učešćem od 16,7%, dok su ostale zemlje imale pojedinačno učešće manje od 6,5%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

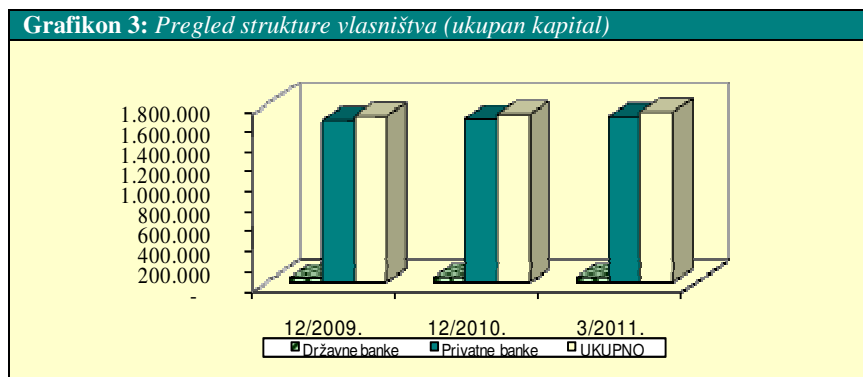
-u 000 KM-

Tablica 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2009.		31.12.2010		31.03.2011.		INDEKS		
	1	2	3	3	4	3	3/2	4/3	
Državne banke		41.736	2%	46.586	3%	47.017	3%	112	101
Privatne banke		1.635.962	98%	1.650.039	97%	1.672.871	97%	101	101
U K U P N O		1.677.698	100%	1.696.625	100%	1.719.888	100%	101	101

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁵ Iz bilance stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisijski ažio, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (financijski rezultat tekućeg razdoblja).

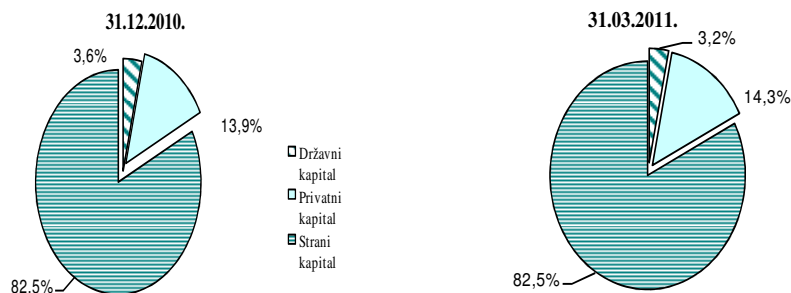
Promatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tablica 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2009.		31.12.2010.		31.03.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	41.860	3,6	41.860	3,6	37.620	3,2	100	90
Privatni kapital (rezidenti)	153.365	13,1	163.074	13,9	167.533	14,3	106	103
Strani kapital (nerezidenti)	975.943	83,3	968.363	82,5	968.144	82,5	99	100
U K U P N O	1.171.168	100,0	1.173.297	100,0	1.173.297	100,0	100	100

Grafikon 4: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u prvom kvartalu 2011. godine je ostao isti kao i sa 31.12.2010. Struktura dioničkog kapitala je neznatno promijenjena: državni kapital je smanjen za 4,2 milijuna KM, privatni kapital (rezidenti) povećan je za 4,4 milijuna KM, a strani kapital (nerezidenti) je smanjen za 0,2 milijuna KM.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankovnom sustavu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udjel državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31.3.2011. iznosi 3,2 % i manji je za 0,4 postotna poena u odnosu na 31.12.2010.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 14,3% je za 0,4 postotna poena veće u odnosu na kraj 2010. godine. Nominalno povećanje od 4,4 milijuna KM

odnosi se na povećanje po osnovi prometa s državnim kapitalom u bankama, te neznatno po osnovi prometa s nerezidentima, u sedam banaka u neto iznosu od 4,4 milijuna KM.

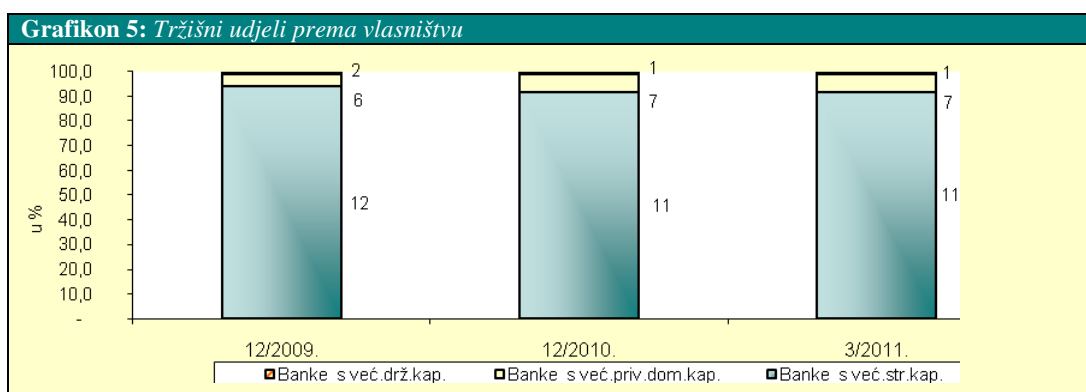
Učešće stranog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu smanjeno je za 0,2 milijuna KM ili 0,03 postotna poena u odnosu na 31.12.2010.

Tržišni udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 31.3.2011. iznosio je visokih 91,6%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7,3%, a udjel banaka s većinskim državnim kapitalom 1,1%.

- u %-

Tablica 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2009.			31.12.2010.			31.03.2011.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	2	2,5	1,1	1	2,7	1,1	1	2,7	1,1
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	10,7	5,0	7	12,2	7,0	7	11,8	7,3
Banke s većinskim stranim kapitalom	12	86,8	93,9	11	85,1	91,9	11	85,5	91,6
U K U P N O	20	100,0	100,0	19	100,0	100,0	19	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 31.3.2011. bilo je ukupno zaposleno 7.351 radnik, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 2%, a u privatnim bankama 98%.

Tablica 4: Zaposleni u bankama FBiH

BANKE	BROJ ZAPOSLENIH				INDEKS	
	31.12.2009.		31.12.2010.		3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	
Državne banke	231	3%	180	2%	78	101
Privatne banke	7.425	97%	7.208	98%	97	99
U K U P N O	7.656	100%	7.388	100%	97	99
Broj banaka	20		19		95	100

U prvom kvartalu 2011. godine broj zaposlenih je smanjen za 1% ili 37 radnika i gotovo sve se odnosi na dvije najveće banke u sustavu.

Tablica 5: Kvalifikacijska struktura zaposlenih								
STUPANJ STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2009.		31.12.2010.		31.03.2011.		4:2	6:4
	1	2	3	4	5	6	7	8
Visoka stručna sprema	3.104	40,5%	3.234	43,8%	3.267	44,4%	104	101
Viša stručna sprema	774	10,1%	696	9,4%	693	9,4%	89	100
Srednja stručna sprema	3.719	48,6%	3.406	46,1%	3.341	45,5%	92	98
Ostali	59	0,8%	52	0,7%	50	0,7%	88	96
U K U P N O	7.656	100,0%	7.388	100,0%	7.351	100,0%	97	99

Trend poboljšanja kvalifikacijske strukture zaposlenih kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom nastavljen je i u prvom kvartalu 2011. godine, a negativni trend smanjenja broja zaposlenih, najviše sa srednjom stručnom spremom, ima pozitivan utjecaj na promjenu kvalifikacijske strukture.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 6: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2009.			31.12.2010.			31.03.2011.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	231	161.619	700	180	167.263	929	182	162.208	891
Privatne	7.425	15.074.741	2.030	7.208	14.908.434	2.068	7.169	14.876.352	2.075
UKUPNO	7.656	15.236.360	1.990	7.388	15.075.697	2.041	7.351	15.038.560	2.046

Na kraju promatranog razdoblja na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo dva milijuna KM aktive. Rast pokazatelja kod banaka s većinskim privatnim kapitalom je posljedica smanjenja broja zaposlenih.

Tablica 7: Aktiva po zaposlenom po grupama						
Aktiva (000 KM)	31.12.2009.		31.12.2010.		31.03.2011.	
	Broj banaka		Broj banaka		Broj banaka	
Do 500	1		0		0	
500 do 1.000	8		7		4	
1.000 do 2.000	5		6		9	
2.000 do 3.000	5		5		5	
Preko 3.000	1		1		1	
UKUPNO	20		19		19	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 620 tisuća KM do 3,2 milijuna KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od 2,4 milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovi izvješća propisanih od strane FBA,
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvješća o reviziji finansijskih izvješća banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

U skladu s odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na bazi "pune" bilance stanja raščlanjenog na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora sa 31.3.2011. iznosila je 15,04 milijarde KM, što je manje za neznatnih 37 milijuna KM nego na kraju 2010. godine. Evidentno je da je utjecaj finansijske i ekonomske krize na bankarski sektor u F BiH i dalje jak, razvoj i rast ukupnog sektora je već dulje razdoblje zaustavljen, a prisutna stagnacija u zadnja dva kvartala ipak se može ocijeniti pozitivnim, s obzirom da su negativni trendovi iz razdoblja nakon izbivanja krize pa do prve polovice 2010. godine značajno ublaženi.

⁶ Neke od državnih banaka u "punoj bilanci" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.3.2011. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 638 milijuna KM.

Tablica 8: Bilanca stanja								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEKS	
	31.12.2009.		31.12.2010.		31.03.2011.		3/2	4/3
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.782.301	27,9	4.443.614	29,5	4.132.114	27,5	93	93
Vrijednosni papiri ⁷	119.157	0,1	375.252	2,4	376.259	2,5	315	100
Plasmani drugim bankama	111.019	0,6	145.007	1,0	296.771	2,0	131	205
Kredit	9.796.800	69,2	9.981.911	66,2	10.121.527	67,3	102	101
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	458.803	2,5	635.792	4,2	649.701	4,3	139	102
Kredit- neto (kredit minus RKG)	9.337.997	66,7	9.346.119	62,0	9.471.826	63,0	100	101
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	528.910	3,1	552.764	3,7	551.581	3,6	105	100
Ostala aktiva	356.976	1,6	212.941	1,4	210.009	1,4	60	99
UKUPNA AKTIVA	15.236.360	100,00	15.075.697	100,00	15.038.560	100,00	99	100
P A S I V A :								
OBVEZE								
Depoziti	11.045.868	69,4	11.232.830	74,5	11.140.157	74,1	102	99
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.089	0,0	7.000	0,0	8.000	0,1	227	114
Obveze po uzetim kreditima	1.771.978	14,4	1.403.451	9,3	1.412.484	9,4	79	101
Ostale obveze	737.727	5,3	735.791	4,9	758.031	5,0	100	103
KAPITAL								
Kapital	1.677.698	10,9	1.696.625	11,3	1.719.888	11,4	101	101
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	15.236.360	100,0	15.075.697	100,00	15.038.560	100,00	99	100

Tablica 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2009.			31.12.2010.			31.03.2011.			INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Državne	2	161.619	1%	1	167.263	1%	1	162.208	1%	103	97
Privatne	18	15.074.741	99%	18	14.908.434	99%	18	14.876.352	99%	99	100
UKUPNO	20	15.236.360	100%	19	15.075.697	100%	19	15.038.560	100%	99	100

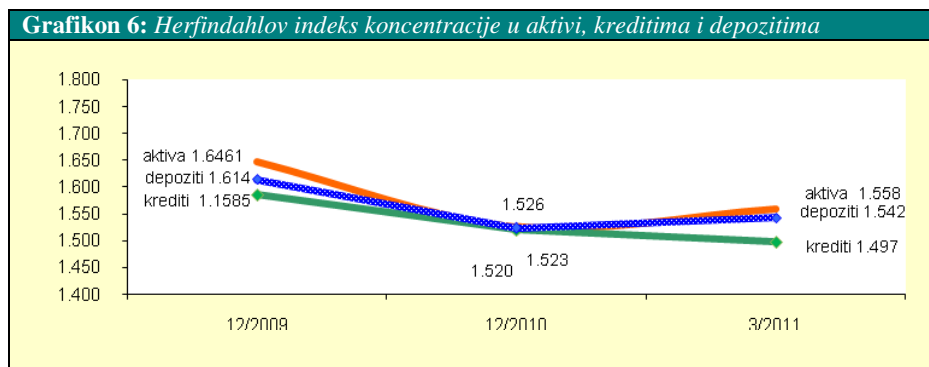
Kod većine banaka (13) aktiva je manja u odnosu na kraj 2010. godine, s niskim stopama pada (do 3%), a samo jedna banka iz grupe većih banaka u sustavu imala je pad aktive od 11,5%. Od preostalih šest banaka tri su imale razinu aktive s kraja 2010. godine, a kod tri banke ostvaren je umjeren rast između 5% i 13%. Od tri najveće banke u sustavu, dvije su imale blagi pad bilančne sume od 1,7%, što ukupno nominalno iznosio 94 milijuna KM, dok je treća ostvarila rast od 4,7% ili 177 milijuna KM.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje i v.p. koji se drže do dospelja.

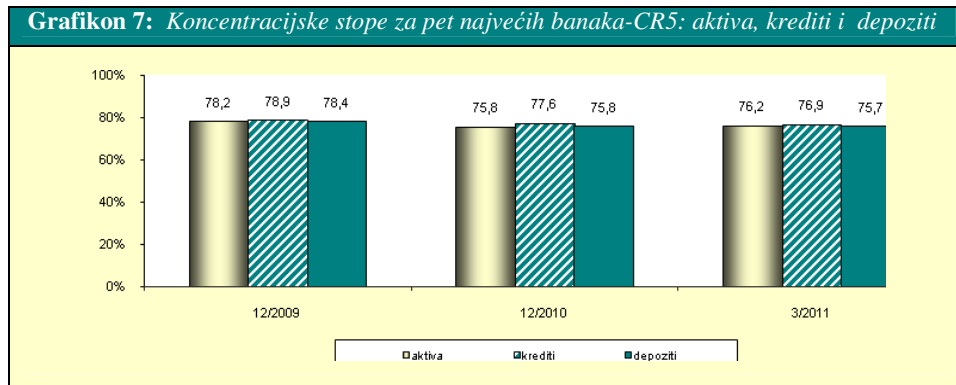
⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita.) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

Na kraju prvog kvartala 2011. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) imao je neznatne promjene vrijednosti: za aktivu je iznosio 1.558, kredite 1.497 i depozite 1.542 jedinice, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹. U odnosu na kraj 2010. godine pokazatelj za aktivu i depozite je povećan (za 32 i 19 jedinica), a za kredite smanjen (za 23 jedinice).

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 za tržišno učešće pet najvećih banaka u sustavu na kraju prvog kvartala 2011. godine iznosio 76,2%, što je u odnosu na kraj 2010. godine više za 0,4 postotna poena, za kredite je smanjen sa 77,6% na 76,9%, dok je kod depozita ostao skoro na istoj razini od 75,7%. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 76% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor se može analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹¹. Jedine promjene u odnosu na kraj 2010. godine odnose se na učešće pojedinih grupa, kao rezultat promjene aktive kod nekoliko banaka.

Učešće banaka u I. grupi (dvije banke s aktivom većom od dvije milijarde KM), povećano je sa 48,8% na 49,6%, dok je II. grupe, također dvije banke, neznatno smanjeno i iznosi 20,6%. Učešće III. grupe (tri banke, aktiva između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM) smanjeno je

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

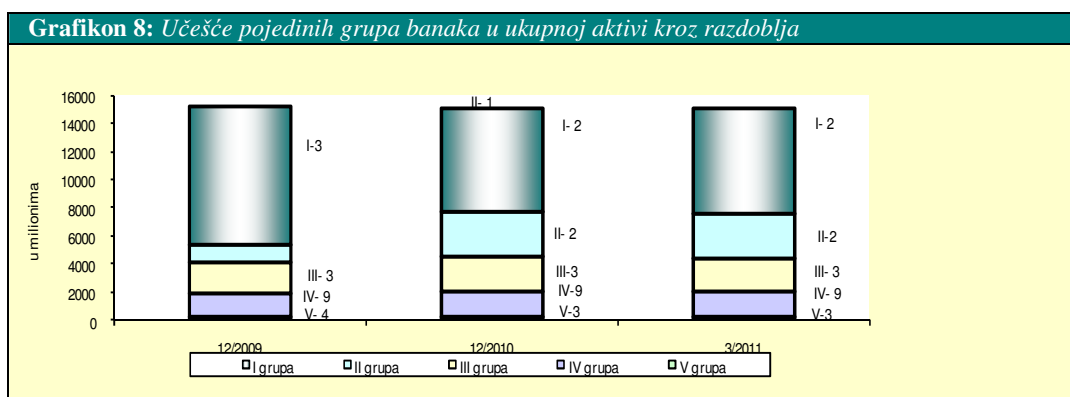
¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa ovisno o veličini aktive.

za 0,8 postotnih poena, iznosi 15,9%, dok je kod IV. grupe (devet banaka s aktivom između 100 i 500 milijuna KM) povećano za neznatnih 0,3 postotna poena, odnosno na 12,6%. Posljednja V. grupa (tri banke koje imaju aktivu manju od 100 milijuna KM), zadržala je isto učešće od 1,3% kao na kraju 2010. godine.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivu kroz razdoblja (iznosi su u milijunima KM).

Tablica 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivu kroz periode									
IZNOS AKTIVE	31.12.2009.			31.12.2010.			31.03.2011.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	9.912	65,1	3	7.348	48,8	2	7.462	49,6	2
II- 1000 do 2000	1.165	7,6	1	3.146	20,9	2	3.099	20,6	2
III- 500 do 1000	2.293	15,1	3	2.521	16,7	3	2.387	15,9	3
IV- 100 do 500	1.648	10,8	9	1.862	12,3	9	1.894	12,6	9
V- Ispod 100	218	1,4	4	199	1,3	3	197	1,3	3
UKUPNO	15.236	100,0	20	15.076	100,0	19	15.039	100,0	19

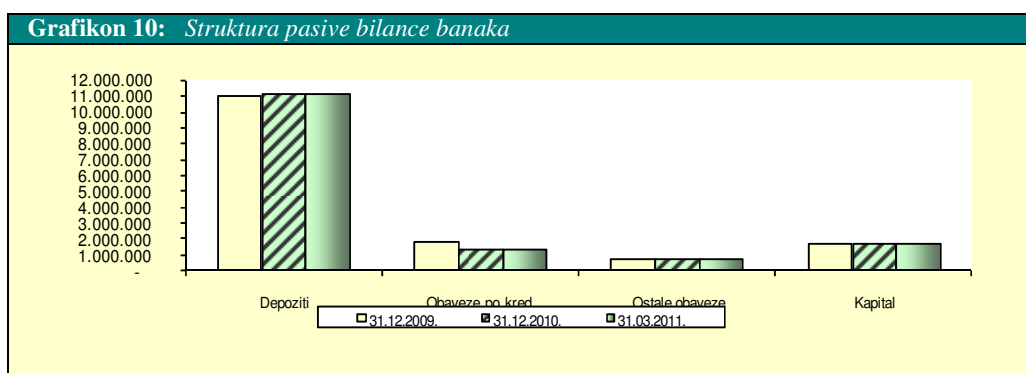
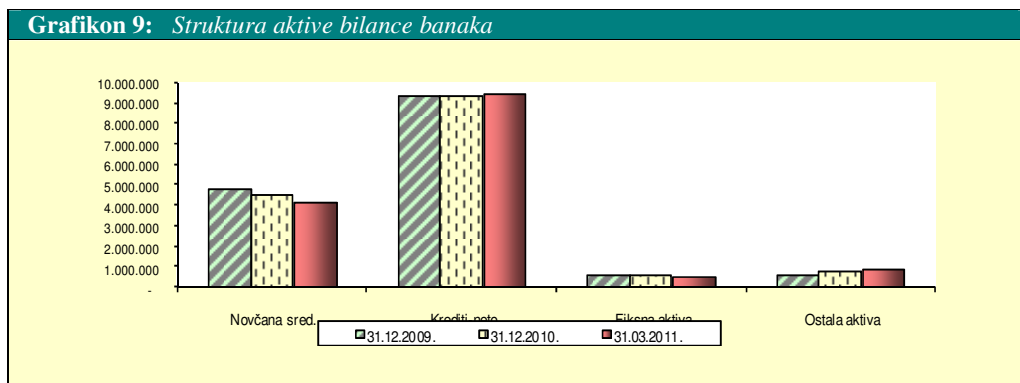

Na kraju prvog kvartala 2011. godine bilančna suma je ostala na istoj razini kao na kraju 2010. godine, odnosno smanjena je za neznatnih 37 milijuna KM. Najvažnije pasivne stavke: depoziti, kreditne obveze i ukupan kapital imale su iste minimalne promjene od 1%, odnosno depoziti pad od 93 milijuna KM, dok je rast ostvaren kod kreditnih obveza (devet milijuna KM) i kapitala (23 milijuna KM).

U aktivu novčana sredstava u iznosu od 4,1 milijardu KM manja su za 7% ili 311 milijuna KM u odnosu na kraj 2010. godine, većim dijelom zbog povećanja oročenih plasmana na računima kod inobanaka za 105% ili 152 milijuna KM (s 31.3.2011. iznose 297 milijuna KM) i povećanjem kreditnih plasmana za 1% ili 140 milijuna KM. Zbog previsoke likvidnosti i niske naknade na sredstva preko obvezne rezerve na računu rezervi kod Centralne banke BH, plasiranjem u vrijednosne papire i oročavanjem sredstava kod inobanaka, banke, uglavnom velike, nastoje ostvariti veće prihode i time donekle ublažiti pad kamatnih prihoda zbog smanjenih kreditnih plasmana.

Blagi kreditni rast iz posljednja tri kvartala 2010. godine nastavljen je i u prvom kvartalu 2011. godine, što je ohrabrujuće i pokazatelj je intenziviranja kreditnih aktivnosti banaka. Prvi put nakon osmog mjeseca 2009. godine kada je iznos kredita pao ispod 10 milijardi KM, na kraju drugog mjeseca 2011. godine ponovo su prešli iznos od 10 milijardi KM, da bi sa 31.3.2011. godine iznosili 10,1 milijardu KM.

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

U strukturi pasive bilance banaka depoziti su s iznosom od 11,1 milijardu KM i učešćem od 74,1% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon neznatnog povećanja od 0,1 postotnog poena, učešće kreditnih obveza iznosilo je 9,4%, a kapitala 11,4%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 66,2% na 67,3% i smanjenje novčanih sredstava sa 29,5% na 27,5%.

- u 000 KM-

Tablica 11: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2009.		31.12.2010.		31.03.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	355.419	7,4	370.414	8,3	348.039	8,4	104	94
RR kod CB BiH	2.455.505	51,4	2.592.920	58,4	2.342.786	56,7	106	90
Računi kod depoz.inst.u BiH	441	0,0	670	0,0	2.120	0,1	152	316
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.970.473	41,2	1.479.322	33,3	1.438.772	34,8	75	97
Novč. sred. u procesu naplate	463	0,0	288	0,0	397	0,0	62	138
UKUPNO	4.782.301	100,0	4.443.614	100,0	4.132.114	100,0	93	93

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BH u prvom kvartalu 2011. godine smanjena su za 10% ili 250 milijuna KM i sa 31.3.2011. iznosila su 2,34 milijarde KM ili 56,7% ukupnih novčanih sredstava, što je smanjenje učešća od 1,7 postotnih poena u odnosu na kraj 2010. godine. Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu su smanjena za 3% ili 40 milijuna KM i iznosila su 1,44 milijarde KM ili 34,8% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2010. godine 33,3%). Banke su smanjile i gotov novac u trezoru i blagajnama za 6% ili

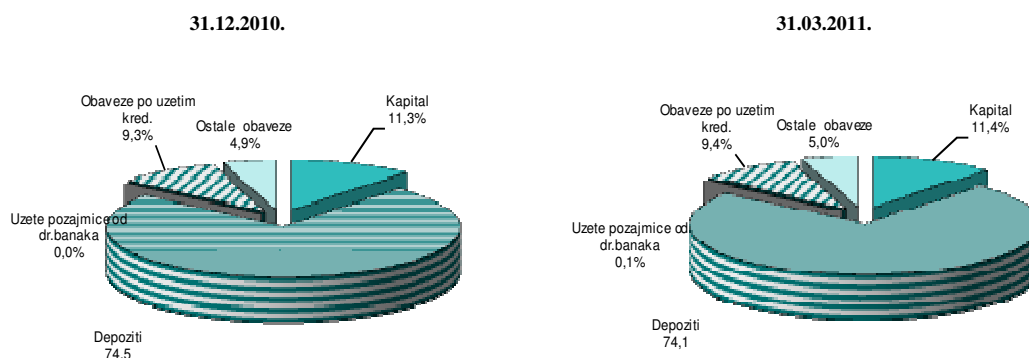
22 milijuna KM, na kraju prvog kvartala 2011. godine ova sredstva iznosila su 348 milijuna KM, što je 8,4% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2010. godine 8,3%).

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u promatranom razdoblju smanjeno je sa 63,7% na 62,7%, a za istu promjenu je povećano učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 31.3.2011. daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 11: Struktura pasive banaka

U prvom kvartalu 2011. godine došlo je do neznatne promjene učešća dva najznačajnija izvora financiranja banaka: depozita i kreditnih obveza, odnosno smanjenja učešća depozita sa 74,5% na 74,1%, a povećanja kreditnih obveza sa 9,3% na 9,4%.

Depoziti s učešćem od 74,1% i iznosom od 11,14 milijardi KM i dalje su najznačajniji izvor financiranja banaka u Federaciji BiH, a u odnosu na kraj 2010. godine smanjeni su za 1% ili 93 milijuna KM. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 1,4 milijarde KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednje dvije godine, zbog utjecaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su značajno smanjeni. Međutim, u posljednjem kvartalu 2010. godine i prvom 2011. godine došlo je do zaustavljanja negativnog trenda, kreditna sredstva su povećana ukupno za 3% ili 40 milijuna KM, od toga u prvom kvartalu 2011. godine za 1% ili devet milijuna KM. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 153 milijuna KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju i dalje učešće od 10,4%.

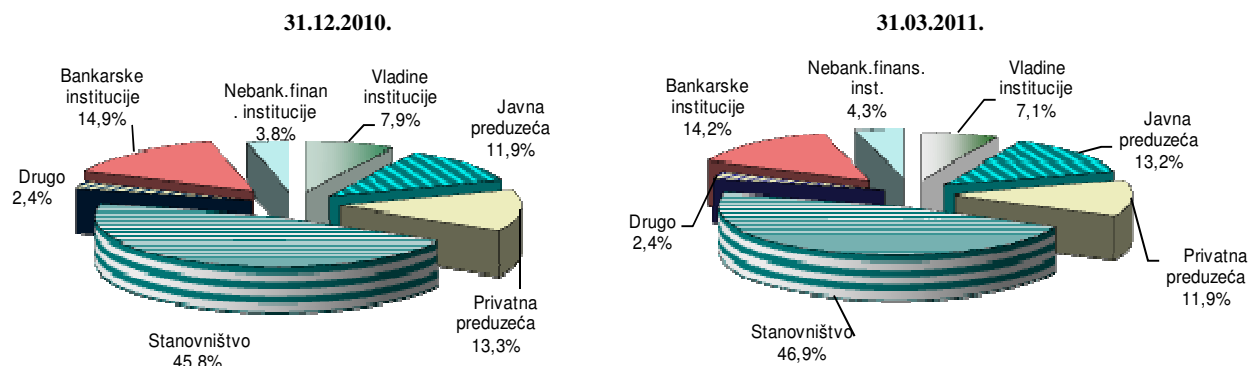
Kapital je sa 31.3.2011. iznosio 1,7 milijardi KM, što je za 1% ili 23 milijuna KM više nego na kraju 2010. godine, a rast je ostvaren isključivo po osnovi tekućeg finansijskog rezultata-dobiti.

Banke su sa 31.3.2011. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (osam od ukupno 42), na koje se odnosi 70% ukupnih kreditnih obveza: European Investment Bank (EIB), Central Eastern European Finance Agency (CEEFA), EBRD, European fund for Southeast Europe (EFSE), UniCredit Bank Austria AG, ComercBank AG Frankfurt, Council of Europe Development Bank i Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 31.3.2011. samo 6,1% se odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tablica 12: <i>Sektorska struktura depozita</i> ¹²								
SEKTORI	31.12.2009.		31.12.2010.		31.03.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	839.926	7,6	891.638	7,9	788.470	7,1	106	88
Javna poduzeća	1.400.839	12,7	1.332.695	11,9	1.476.054	13,2	95	111
Privatna poduzeća i druš.	1.403.465	12,7	1.491.562	13,3	1.329.020	11,9	106	89
Bankarske institucije	2.120.143	19,2	1.674.576	14,9	1.582.180	14,2	79	94
Nebankarske financ.instit.	509.769	4,6	428.045	3,8	473.758	4,3	84	110
Građani	4.506.881	40,8	5.144.607	45,8	5.223.085	46,9	114	102
Ostalo	264.845	2,4	269.707	2,4	267.590	2,4	102	99
UKUPNO	11.045.868	100,0	11.232.830	100,0	11.140.157	100,0	102	99

Grafikon 12: *Sektorska struktura depozita*

U prvom kvartalu 2011. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, rezultat smanjenja sredstava privatnih poduzeća, vladinih i bankarskih institucija, a s druge, rasta depozita stanovništva i javnih poduzeća.

Depoziti sektora stanovništva povećani su i u prvom kvartalu 2010. godine, a ostvarena je stopa rasta od 2% ili 78 milijuna KM. Depoziti ovog sektora s iznosom od 5,22 milijarde KM i učešćem od 46,9% u ukupnim depozitima i dalje su najveći izvor financiranja banaka u F BiH.

Depoziti bankarskih institucija, koji su po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka u promatranom razdoblju smanjeni su za 6% ili 92 milijuna KM i sa 31.3.2011. iznosili su 1,58 milijardi KM, što je 14,2% ukupnih depozita. Ova sredstva su za 170 milijuna KM veća od kreditnih obveza (na kraju 2010. godine razlika je iznosila 271 milijun KM), koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor financiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inozemstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, dok je kod kreditnog zaduživanja u 2011. godini evidentan blagi rast, što je i očekivano imajući u vidu nepovoljnu ročnost domaćih depozitnih sredstava i nužnost osiguranja kvalitetnijih izvora u pogledu ročnosti, kako bi se nastavio trend rasta kreditnih plasmana banaka iz posljednjih nekoliko mjeseci.

Treba istaknuti da se 96% ili 1,52 milijarde KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u

¹² Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilancu stanja po shemi FBA.

devet banaka u Federaciji BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u tri velike banke (70%), od čega se na samo jednu banku odnosi 39% ukupnih depozita primljenih od grupacije. Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, te nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, od posebnog značaja je podrška i spremnost „majke“ da osigura i dalje financiranje „kćerki“ u opsegu koji je potreban za razinu planiranog opsega poslovanja, posebno rasta kreditnih plasmana, kao i održavanje zadovoljavajuće likvidnosne pozicije banke. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi (kreditni i depoziti u dopunskom kapitalu), financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod deset banaka) i sa 31.3.2011. iznosi 2,2 milijarde KM ili 14,6% ukupne pasive bankarskog sektora (u ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 13,6%, a u ukupnim kreditnim obvezama 36,3% su kreditne obveze prema grupaciji). U odnosu na kraj 2010. godine ova sredstva su manja za 3% ili 78 milijuna KM (depoziti smanjeni za 6% ili 96 milijuna KM, a subordinirani krediti za 4% ili osam milijuna KM, dok su kreditne obveze veće za 5% ili 26 milijuna KM).

Pod pokroviteljstvom MMF i drugih financijskih institucija, FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Evropske Unije čije banke-kćerke posluju na teritoriji BiH, tzv. „Bečkoj inicijativi“, kojom su banke-majke prihvatile obavezu da zadrže izloženost u Bosni i Hercegovini na nivou 31. 12. 2008. godine u toku trajanja programa MMF-a (2009.-2012.), uzimajući u obzir raspoloživost adekvatnih kreditnih mogućnosti u BiH i u okviru definiranih valjanih praksi za upravljanje kreditnim rizikom, kapitalom i likvidnošću. S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću gotovo svih banaka u F BiH čije su banke-majke potpisnice „Bečke inicijative“, trend smanjenja izloženosti iz prethodne godine nastavljen je i u 2011. godini, i to u segmentu depozitnih izvora, po osnovi povlačenja sredstava nakon isteka oročenja. Treba istaknuti da je daljnja financijska podrška grupe od ključnog značaja, primarno „majke“, naročito u bankama čiji su osnovni izvori financiranja bili depoziti i kreditna sredstva „majke“, odnosno iz grupacije.

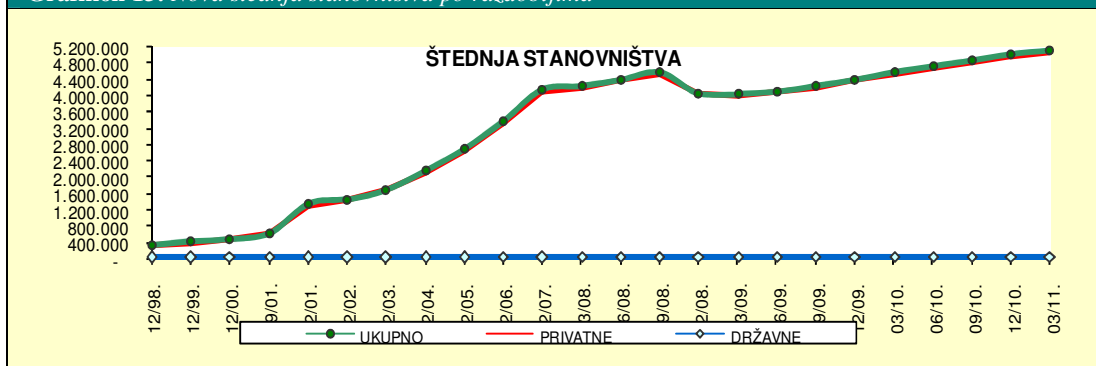
Depoziti ostalih sektora su imali umjerene promjene: depoziti javnih poduzeća, nakon značajnog rasta u tri mjeseca 2011. godine od 11% ili 143 milijuna KM, sa 31.3.2011. iznosili su 1,48 milijardi KM, dok je učešće povećano sa 11,9% na 13,2%. Depoziti privatnih poduzeća smanjeni su za 11% što iznosi visokih 163 milijuna KM, tako da su 31.3.2011. s iznosom od 1,33 milijarde KM imali učešće od 11,9%, što je manje za 1,4 postotna poena. Depoziti vladinih institucija, nakon pada od 12% ili 103 milijuna KM, na kraju prvog kvartala 2011. godine iznosili su 788 milijuna KM, što je 7,1% ukupnih depozita. Relativno značajne promjene u depozitima vladinih institucija (pad) i javnih poduzeća (rast) rezultat je izdvajanja i prijenosa sredstava od cca 90 milijuna KM s računa Federalnog ministarstva financija/finansija na račun jednog javnog poduzeća.

Valutna struktura depozita na kraju promatranog razdoblja ostala je nepromijenjena: depoziti u stranoj valuti (s dominantnim učešćem EURO) u iznosu od 6,3 milijarde KM imali su učešće od 57%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su 4,8 milijardi KM, što je učešće od 43%.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i u prva tri mjeseca 2011. godine sa stopom od 2% ili 82 milijuna KM i sa 31.3.2011. prešli su pet milijardi KM, točnije iznosili su 5,06 milijardi KM, što je najviši iznos do sada i za 526 milijuna KM ili 12% je veći od razine štednje sa 30.9.2008., koji je neposredno pred krizu bio do tada najveći iznos.

Tablica 13: Nova štednja stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEX	
	31.12.2009.	31.12.2010.	31.03.2011.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	35.275	47.148	48.795	134	103
Privatne	4.325.928	4.926.361	5.006.584	114	102
UKUPNO	4.361.203	4.973.509	5.055.379	114	102

Grafikon 13: Nova štednja stanovništva po razdobljima

U tri najveće banke nalazi se 71% štednje, dok šest banaka ima pojedinačno učešće manje od 1%, što iznosi svega 2,6% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 31% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 69% u stranoj valuti.

Tablica 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEX	
	31.12.2009.	31.12.2010.	31.03.2011.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Kratkoročni štedni depoziti	2.054.197	2.581.767	2.583.522	126	100
Dugoročni štedni depoziti	2.307.006	2.391.742	2.471.857	104	103
UKUPNO	4.361.203	4.973.509	5.055.379	114	114

Ročna struktura štednih depozita blago je poboljšanja u prvom kvartalu 2011. godine. Učešće dugoročnih štednih depozita povećano je sa 48,1% na 48,9%, zbog njihovog rasta od 3% ili 80 milijuna KM, dok je kratkoročnih smanjeno sa 51,9% na 51,1%, a iznos je ostao na razini s kraja 2010. godine.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH u prosincu 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga je pokrenuta inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 1.4.2010. isti povećan na 35.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankovni i ukupni ekonomski sustav F BiH i BiH.

Sa 31.3.2011. ukupno 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH), a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponirano 96,8% ukupnih depozita i 98,5% ukupne štednje.

Od preostale četiri banke tri ne mogu aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterija koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH: jedna zbog postojećeg kompozitnog ranga, a dvije jer se nalaze pod privremenom upravom. Jedna banka, koja je nakon dobivanja novog kompozitnog ranga ispunila ovaj kriterij, treba pokrenuti proceduru prijema u program osiguranja depozita.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹³ banaka u FBiH na dan 31.3.2011. iznosio je dvije milijarde KM.

-u 000 KM-

Tablica 15: Regulatorni kapital					
O P I S	31.12.2009.	31.12.2010.	31.03.2011.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
DRŽAVNE BANKE					
1. Temeljni kapital prije umanjena	44.906	45.431	46.461	101	102
2. Odbitne stavke	3.796	97	91	3	94
a) Temeljni kapital (1-2)	41.110	45.334	46.370	110	102
b) Dopunski kapital	1.294	1.046	1.075	81	103
c) Kapital (a + b)	42.404	46.380	47.445	109	102
PRIVATNE BANKE					
1. Temeljni kapital prije umanjena	1.708.796	1.839.728	1.896.539	108	103
2. Odbitne stavke	195.208	313.224	323.359	160	103
a) Temeljni kapital (1-2)	1.513.588	1.526.504	1.573.180	101	103
b) Dopunski kapital	506.458	488.940	432.496	97	88
c) Kapital (a + b)	2.020.046	2.015.444	2.005.676	100	100
UKUPNO					
1. Temeljni kapital prije umanjena	1.753.702	1.885.159	1.943.000	108	103
2. Odbitne stavke	199.004	313.321	323.450	157	103
a) Temeljni kapital (1-2)	1.554.698	1.571.838	1.619.550	101	103
b) Dopunski kapital	507.752	489.986	433.571	97	88
c) Kapital (a + b)	2.062.450	2.061.824	2.053.121	100	100

U prvom kvartalu 2011. godine kapital¹⁴ je ostao na skoro istoj razini, odnosno smanjen je za svega devet milijuna KM u odnosu na 2010. godinu, a promjene u temeljnom i dopunskom kapitalu su utjecale na izmjenu strukture regulatornog kapitala za tri postotna poena, odnosno povećanje učešća temeljnog kapitala na 79% i smanjenje dopunskog na 21%. Temeljni kapital je povećan za 3% ili 47 milijuna KM, a dopunski smanjen za 12% ili 56 milijuna KM.

Rast temeljnog kapitala je najvećim dijelom po osnovi uključivanja ostvarene dobiti za 2010. godinu u iznosu od 54 milijuna KM u zadržanu dobit i rezerve. U prvom kvartalu 2011. godine nije bilo povećanja kapitala po osnovi priljeva novog, svježeg kapitala-dokapitalizacije.

Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su povećane za 10,1 milijun KM i to najviše iz osnova povećanja tekućeg gubitka (iznosi 11,4 milijuna KM), uz istodobno smanjenje nematerijalne imovine za 1,3 milijuna KM.

Dopunski kapital je smanjen za 56 milijuna KM s većim promjenama u strukturi: dobit iz 2010. godine u iznosu od 52 milijuna KM, koja je bila uključena u dopunski kapital na kraju 2010. godine, prenesena je u temeljni kapital, subordinirani dugovi su smanjeni za 8,2 milijuna KM (redovne otplate dospjelih obveza), dok su stavke općih rezervi za kreditne gubitke povećane za

¹³ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08).

¹⁴ Izvor podataka je kvartalno Izvješće o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

3,9 milijuna KM. Tijekom godine u obračun kapitala ne ulazi tekuća nerevidirana dobit, što je također utjecalo na smanjenje dopunskog kapitala.

Neto kapital je, kao i regulatorni, ostao na gotovo istoj razini, odnosno smanjen je za svega 8,7 milijuna KM i sa 31.3.2011. iznosi dvije milijarde KM.

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive sa 31.3.2011. godine iznosila je 13,1%, što je isto kao na kraju 2010. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderirane aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 31.3.2011. iznosio 15,8% što je za 0,4 postotna poena manje nego na kraju 2010. godine, a razlog je povećanje ukupnih ponderiranih rizika za 2% ili 213 milijuna KM, dok je neto kapital ostao na gotovo istoj razini. Rizik ponderirane aktive i kreditnih ekvivalenata povećan je za 190 milijuna KM (sa 11,71 milijardi KM na 11,90 milijardi KM), najviše zbog blagog povećanja kreditnih aktivnosti, izvanbilančnih stavki (terminska forward kupovina i prodaja deviza kod jedne banke) i plasmana drugim bankama, što su stavke koje se ponderiraju s većim ponderom rizika (od 20%-100%), uz istodobno smanjenje novčanih sredstava koje banke drže kod CBBiH i novčanih sredstava, a čiji je ponder nula. S druge strane, ponderirani operativni rizik (POR) je povećan za 23 milijuna KM (iznosi 966 milijuna KM), što je sve zajedno rezultiralo navedenim porastom ukupnih ponderiranih rizika.

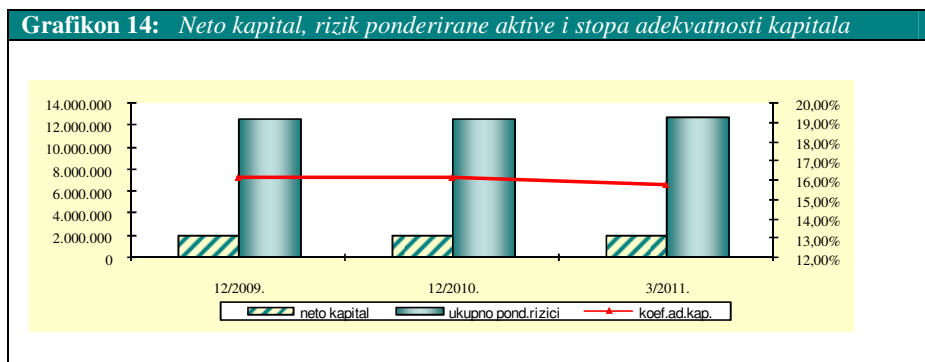
Na kraju prvog kvartala 2011. godine učešće ponderirane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. U uvjetima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvalitete kreditnog portfelja, što je dovelo do pada profitabilnosti kod većine banaka i poslovanja s gubitkom ili znatno manjom dobiti nego u razdoblju prije krize, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizerskim nadzorom. Jedna od mjera koje je Agencija poduzela u cilju očuvanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka je i zahtjev bankama da ostvarenu dobit za 2009. godinu ne usmjeravaju u isplatu dividendi nego u jačanje kapitalne osnove, što su sve banke ispoštovale.

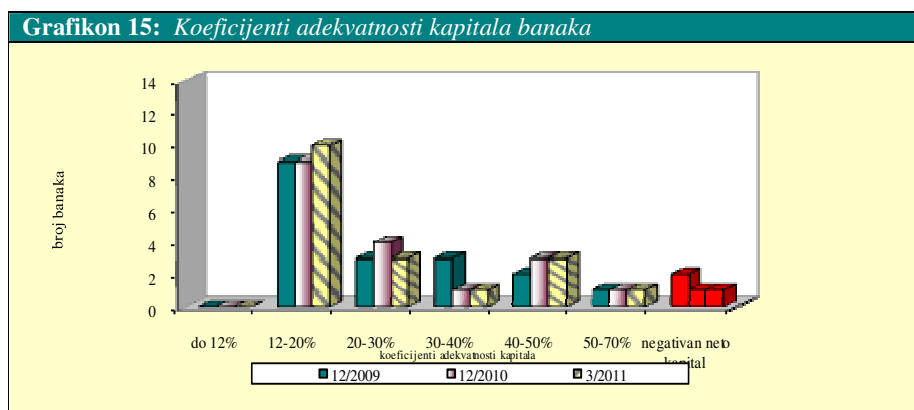
- 000 KM-

Tablica 16: Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala					
OPIS	31.12.2009.	31.12.2010.	31.03.2011.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. NETO KAPITAL	2.046.414	2.045.886	2.037.183	100	100
2. RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	11.790.234	11.713.116	11.903.345	99	102
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	882.928	942.707	965.930	107	102
4. UKUPNI PONDERIRANI RIZICI (2+3)	12.673.162	12.655.823	12.869.275	100	102
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/4)	16,1%	16,2%	15,8%	101	98

¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sustava sa 31.3.2011. iznosi 15,8%, što je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 19 banaka u F BiH sa 31.3.2011., 18 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, jedna banka pod privremenom upravom imala je koeficijent manji od 12%, odnosno negativan koeficijent adekvatnosti. Prema analitičkim podacima na kraju prvog kvartala 2011. godine 15 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego prethodne godine, u rasponu od 0,1 do 2,7 postotnih poena, dok je kod tri banke bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala kod 18 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- deset banaka ima stopu između 13% i 18,2%, a tri najveće od 13,2% do 15,2%,
- sedam banaka ima stopu između 20,9% i 45,0%,
- jedna banka ima stopu 62,4%.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankovnog sustava, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske financijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Prateći rast i razvoj banaka, koji je bio agresivan i intenzivan posebno kod velikih banaka u razdoblju prije krize, i obavljajući redovan nadzor ovog segmenta, FBA je

prema bankama, ovisno o ocjeni njihove adekvatnosti kapitala i rizičnog profila institucije, poduzimala različite korektivne i nadzorne mjere, kao što su: donošenje strategije za održavanje razine kapitala i plana koji će osigurati kvantitetu i kvalitetu (strukturu) kapitala sukladno prirodi i složenosti bančinih sadašnjih i budućih poslovnih aktivnosti i preuzetom i potencijalnom riziku, zatim pojačan nadzor i intenzivnije praćenje banke, zahtjev za pribavljanje dodatnog kapitala u cilju jačanja kapitalne osnove, te otklanjanja nedozvoljenih koncentracija kreditnog rizika i u vezi s tim ograničavanje i smanjenje izloženosti kreditnom riziku, praćenje provođenja i realizacije usvojenih planova kapitala i to posebno pribavljanja dodatnog kapitala iz eksternih izvora, nadziranje poštivanja i postupanja po naloženim mjerama i sl.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kredite i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)¹⁶ banaka u F BiH sa 31.3.2011. iznosila je 18,1 milijardu KM, a bruto aktiva¹⁷ 15,7 milijardi KM i na istoj su razini kao na kraju 2010. godine.

-u 000 KM-

Tablica 17: Aktiva, izvanbilančne stavke i potencijalni kreditni gubici								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2009.	Strukt. %	31.12.2010.	Strukt. %	31.03.2011.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kredit	9.442.600	60,1	9.414.729	59,8	9.514.492	60,5	100	101
Kamate	61.797	0,4	51.348	0,3	52.341	0,4	83	102
Dospjela potraživanja	352.580	2,2	566.629	3,7	605.955	3,9	161	107
Potraživanja po plać. garancijama	1.620	0,0	553	0,0	1.080	0,0	34	195
Ostali plasmani	276.693	1,8	410.797	2,6	412.373	2,6	148	100
Ostala aktiva	5.581.877	35,5	5.292.854	33,6	5.129.298	32,6	95	97
UKUPNA AKTIVA	15.717.167	100,0	15.736.910	100,0	15.715.539	100,0	100	100
IZVANBILANCA	2.271.512		2.352.092		2.352.074		104	100
AKTIVA S IZVANBILANCOM	17.988.679		18.089.002		18.067.613		101	100
RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM	12.583.315		13.053.738		13.241.453		104	101
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	534.721		717.713		733.757		134	102
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	534.749		717.768		733.667		134	102

NERIZIČNE stavke iznose 4,8 milijardi KM ili 27% ukupne aktive s izvanbilancom i manje su za 4% u odnosu na kraj 2010. godine. S druge strane, rizična aktiva s izvanbilancom iznosi 13 milijardi KM i veća je za 1% ili 188 milijuna KM. Izvanbilančne rizične stavke iznose 2,4 milijarde KM.

Nakon negativnih trendova u prethodnim razdobljima u segmentu kreditiranja kao ključnoj djelatnosti banaka zbog utjecaja globalne financijske i ekonomske krize, u prvom kvartalu 2011. godine nastavljen je pozitivan trend iz druge polovice 2010. godine, odnosno blagi rast kredita od 1% ili 140 milijuna KM. Krediti su sa 31.3.2011. iznosili 10,1 milijardu KM, s učešćem u aktivima od 67,3%, što je 1,1 postotni poen više u odnosu na kraj 2010. godine. Makroekonomske projekcije ukazuju da se u 2011. godini očekuje značajnije ubrzanje ekonomske aktivnosti i

¹⁶ Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj: 3/03, 54/04, 68/05).

¹⁷ Izvor podataka: Izvješće o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki banaka.

izvoza, što bi trebalo dovesti i do oporavka gospodarskih aktivnosti, što je opet u korelaciji s povećanjem kreditnih aktivnosti banaka.

U prvom kvartalu 2011. godine plasirano je ukupno 1,2 milijarde KM novih kredita, što je 25% ili 243 milijuna KM više u odnosu na prvi kvartal 2010. godine. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 72%, a na stanovništvo 26%. Ročna struktura novoodobrenih kredita je neznatno promijenjena u korist dugoročnih kredita u odnosu na kraj 2010. godine, učešće dugoročnih iznosilo je 52%, a kratkoročnih 48% (31.12.2010: isto učešće od 50%).

Najvažniji ograničavajući faktor rasta kredita u posljednje dvije godine bio je negativni utjecaj krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH i pogoršanje stanja u realnom sektoru, zatim smanjenje potrošnje stanovništva, ali i restriktivnije i opreznije politike kreditiranja banaka. Na temelju prethodno navedenog, kao i očekivanog ubrzanijeg ekonomskog oporavka u 2011. godini, predviđa se i nešto veći kreditni rast nego u 2010. godini, što je i vidljivo u dostavljenim planovima poslovanja u 2011. godini u ovom segmentu kod većine banaka. Međutim, što se tiče performansi kvalitete postojećeg kreditnog portfelja, očekuje se da će trend pogoršanja biti zaustavljen, razina loših plasmana će i dalje biti relativno visoka i time posljedično kreditni gubici, što će se i u 2011. godini negativno reflektirati na financijski rezultat banaka. Banke su u 2010. godini značajno povećale rezerviranja za kreditne gubitke zbog rasta nekvalitetnih kredita, a dio je iskorišten za otpis nenaplativih potraživanja i prijenos u izvanbilančnu evidenciju. Formirane rezerve za kreditne gubitke bit će dobar amortizer za potencijalne kreditne gubitke u narednom razdoblju.

FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Europske unije čije banke - kćerke posluju na teritoriju BiH, tzv „Bečkoj inicijativi“, čime se trebaju osigurati dodatna financijska sredstva za kreditiranje realnog sektora, jer svako pogoršanje ekonomije može negativno da se odrazi na rejting banaka-kćerki, a samim tim i da oslabi rejting matičnih banaka.

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,2 milijarde KM imaju učešće od 61,4% u ukupnim kreditima na razini sustava.

S aspekta sektora kojima su banke plasirale kredite, kretanja u prvom kvartalu 2011. godine mogu se ocijeniti pozitivnim zbog porasta plasmana privatnim poduzećima, dok su plasmani stanovništvu blago smanjeni. Naime, u odnosu na kraj 2010. godine krediti dani privatnim poduzećima su veći za 4% ili 183 milijuna KM, iznose pet milijardi KM ili 49,4% ukupnih kredita (na kraju 2010. godine 48,2%). Krediti dani stanovništvu smanjeni su za 1% ili 42 milijuna KM, iznose 4,7 milijardi KM, što je učešće od 46,3% (na kraju 2010. godine 47,4%). Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 31.3.2011., s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, već dulje razdoblje nema promjene, odnosno najveće učešće od cca 72% imaju krediti odobreni za financiranje potrošnih dobara¹⁸, na stambene kredite se odnosi 25%, a s preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sustavu plasirale su stanovništvu 65%, a privatnim poduzećima 58% ukupnih kredita danih ovim sektorima (na kraju 2010. godine stanovništvo 65,4%, privatna poduzeća 59%).

¹⁸ Uključeno kartično poslovanje.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

-u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2009.		31.12.2010.		31.03.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	74.609	0,8	126.328	1,3	124.473	1,2	169	99
Javna poduzeća	184.005	1,9	238.105	2,4	237.634	2,4	129	100
Privatna poduzeća i društ.	4.696.276	47,9	4.815.426	48,2	4.998.678	49,4	103	104
Bankarske institucije	6.755	0,1	10.975	0,1	11.789	0,1	162	107
Nebankarske finansijske instit.	51.255	0,5	37.235	0,4	44.213	0,4	73	119
Građani	4.765.656	48,6	4.733.198	47,4	4.691.238	46,3	99	99
Ostalo	18.244	0,2	20.644	0,2	13.502	0,2	113	65
UKUPNO	9.796.800	100,0	9.981.911	100,0	10.121.527	100,0	102	101

Valutna struktura kredita se već dulje razdoblje bitnije ne mijenja: najveće učešće od 72% ili 7,3 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom, krediti u domaćoj valuti 27% ili 2,7 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 97 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije¹⁹ i izvanbilančne stavke dani su u sljedećoj tablici.

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEX	
	31.12.2009.			31.12.2010.			31.03.2011.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	10.260.601	81,5	205.228	10.477.329	80,3	209.555	10.681.765	80,7	213.646	102	102
B	1.804.767	14,4	136.973	1.645.750	12,6	132.048	1.571.949	11,9	129.921	91	96
C	307.892	2,5	72.970	471.505	3,6	113.962	500.290	3,8	114.350	153	106
D	206.201	1,6	115.703	455.303	3,5	258.297	483.523	3,6	271.920	221	106
E	3.854	0,0	3.847	3.851	0,0	3.851	3.926	0,0	3.920	100	102
Rizična ak. (A-E)	12.583.315	100,0	534.721	13.053.738	100,0	717.713	13.241.453	100,0	733.757	104	101
Klasificirana (B-E)	2.322.714	18,5	349.493	2.576.409	19,7	508.158	2.559.688	19,3	520.111	111	99
Nekvalitetna (C-E)	517.947	4,1	119.550	930.659	7,1	376.110	987.739	7,5	390.190	180	106
Nerizična akt.²⁰	5.405.364			5.035.264			4.826.160			93	96
UKUPNO (rizična i nerizična)	17.988.679			18.089.002			18.067.613			101	100
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA											
Otpisana aktiva	505.632	89,7		622.990	89,6		635.721	89,4		123	102
Susp. kamata	57.957	10,3		72.251	10,4		75.595	10,6		125	105
UKUPNO	563.589	100,0		695.241	100,0		711.316	100,0		123	102

¹⁹ Sukladno članku 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive, banke su dužne formirati i kontinuirano održavati rezerve za OKR i PKG u sljedećim postotcima po kategorijama: A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

²⁰ Stavke aktive na koje se, u skladu s člankom 22. stavak 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Rizična aktiva s izvanbilancom (A-E) iznosi 13 milijardi KM i sa 31.3.2011. veća je za 1% ili 188 milijuna KM. Nerizične stavke iznose 4,8 milijardi KM i manje su za 4% ili 209 milijuna KM u odnosu na kraj 2010. godine.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati kako je u prvom kvartalu 2011. godine negativni trend pada kvalitete aktive i njezinog „kvarenja“ iz prethodnog razdoblja znatno ublažen, smanjena je aktiva s posebnom napomenom (B kategorija), nekvalitetna je neznatno povećana, a znatno je smanjen i otpis u izvanbilančnu evidenciju. Treba istaknuti da najveći utjecaj na pokazatelje ukupnog sustava i dalje ima jedna velika banka, koja je u prethodnim razdobljima intenzivirala „čišćenje“ kreditnog portfelja, što je imalo za rezultat znatno lošije pokazatelje kvalitete aktive i ove banke i ukupnog bankovnog sustava. Dok je učešće kreditnog portfelja te banke sa 31.3.2011. iznosilo 15,7%, učešće njezine klasificirane i nekvalitetne aktive iznosilo je 32% i 56%, a od ostvarenog porasta loših-nekvalitetnih kredita (57 milijuna KM) najveći dio se upravo odnosi na tu banku (47 milijuna KM ili 82%). Kod ostalih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno pet banaka ima pokazatelje učešća klasificirane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a kod jedne banke učešće nekvalitetne u odnosu na rizičnu također je lošije od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva (B-E) je imala neznatan pad od 1% ili 17 milijuna KM, s tim da je B kategorija smanjena za 4% ili 74 milijuna KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) povećana za 6% ili 57 milijuna KM. U istom razdoblju je izvršen otpis aktive i kamate (isknjiženje u izvanbilančnu evidenciju) u iznosu od 38 milijuna KM (od toga se na jednu banku odnosi 8,5 mil. KM), što je najniži kvartalni iznos nakon drugog kvartala 2009. godine. Dok su u 2010. godini zbog slabe naplate i povećanja kašnjenja dospjelih potraživanja, banke morale izvršiti reklasifikaciju i značajan iznos kredita pomjeriti iz B kategorije u nekvalitetnu aktivu, što je uzrokovalo visok rast troškova rezervi za kreditne gubitke i značajno negativno utjecalo na financijski rezultat banaka u 2010. godini, u prvom kvartalu 2011. god. zabilježen je pad troškova rezervi za kreditne gubitke, što se pozitivno reflektiralo na financijski rezultat bankovnog sustava.

Klasificirana aktiva je sa 31.3.2011. iznosila 2,6 milijardi KM, a nekvalitetna 988 milijuna KM (31.12.2010.: 2,6 milijarde KM i 931 milijun KM).

Kao rezultat navedenog, pokazatelji kvalitete aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivi su neznatno promijenjeni u odnosu na kraj 2010. godine. Koeficijent klasificirane i rizične aktive je zbog pada klasificirane aktive (1%) i rasta rizične (1%) poboljšana za 0,4 postotna poena u odnosu na kraj 2010. godine i iznosi 19,3%.

Ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne i rizične aktive, sa 31.3.2011. ovaj koeficijent je blago pogoršan i iznosio je 7,5% što je još uvijek relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2010. godine je veći za 0,4 postotna poena. Međutim, isti treba uzeti s dozom rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije u rizičnoj aktivi iznosi 11,9%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva, odnosno još uvijek prisutna praksa nekih banaka da ne formiraju pravovremeno adekvatne rezerve za kreditne gubitke, što se potvrdilo u on site kontrolama i rezultiralo nedostajućim rezervama za kreditne gubitke. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitetu plasmana i pravodobno formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se pod utjecajem krize povećava kašnjenje u naplati dospjelih potraživanja, rastu troškovi rezervi, te se smanjuje i zarada banaka.

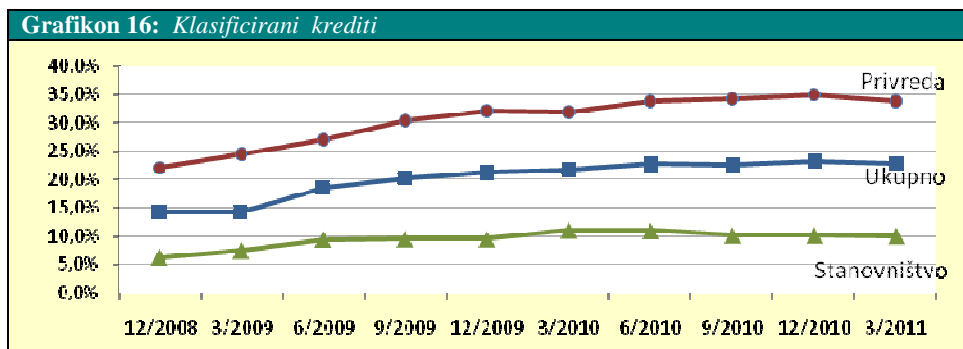
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvalitete kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i

potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita danim pravnim osobama.

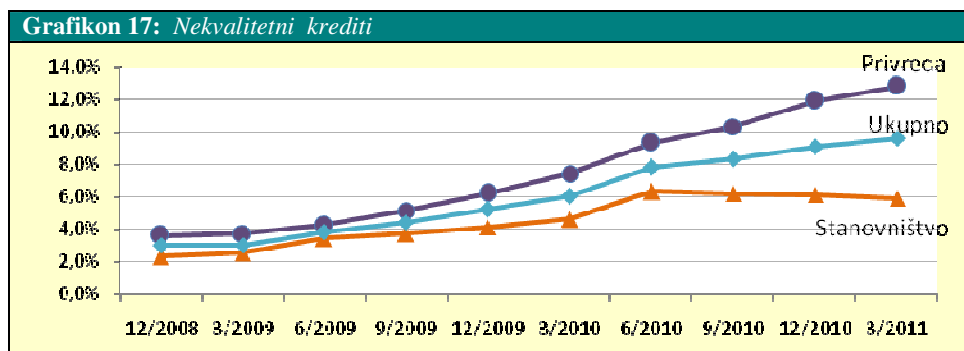
Tablica 20: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)												INDEKS 12/6
	31.12.2010.						31.03.2011.						
	Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		
štkvo	%	lica	%	Iznos	Učešće	štkvo	%	lica	%	Iznos	Učešće		
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14
A	4.257.408	89,95	3.422.650	65,21	7.680.058	76,94	4.223.206	90,03	3.600.233	66,30	7.823.439	77,30	102
B	185.851	3,93	1.201.981	22,94	1.387.832	13,90	192.174	4,09	1.135.036	20,90	1.327.210	13,11	96
C	125.114	2,65	336.038	6,36	461.152	4,62	107.923	2,30	383.001	7,05	490.924	4,85	106
D	164.826	3,47	288.042	5,49	452.868	4,54	167.890	3,58	312.019	5,75	479.909	4,74	106
E	1	0,00	0	0,00	1	0,00	45	0,00	0	0,00	45	0,00	4500
UKUPNO	4.733.200	100,0	5.248.711	100,0	9.981.911	100,00	4.691.238	100,0	5.430.289	100,0	10.121.527	100,00	101
Klas. kred. B-E	475.792	10,05	1.826.061	34,79	2.301.853	23,06	468.032	9,98	1.830.056	33,70	2.298.088	22,70	100
Nekv. kred C-E	289.941	6,13	624.080	11,89	914.021	9,16	275.858	5,88	695.020	12,80	970.878	9,59	106
	47,42		52,58		100,00		46,35		53,65		100,00		
Učešće po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E	20,67		79,33		100,00		20,36		79,64		100,00		
Nekvalitetna C-E	31,72		68,28		100,00		28,41		71,59		100,00		
Kategorija B	13,39		86,61		100,00		14,47		85,53		100,00		

Pokazatelji kvalitete kredita odobrenih pravnim osobama i stanovništvu, kao i već navedeni pokazatelji kvalitete ukupne rizične aktive, neznatno su poboljšani u prvom kvartalu 2011. godine, osim blagog pogoršanja učešća nekvalitetnih kredita, kao rezultat rasta ukupnih nekvalitetnih kredita za 6% ili 57 milijuna KM i to pravnih osoba za 71 milijun KM ili 11%, dok su nekvalitetni krediti stanovništva imali pad od 5% ili 14 milijuna, a što je dovelo do porasta učešća nekvalitetnih kredita sa 9,16% na 9,59%, te negativno utjecalo na ostale pokazatelje za ova dva sektora i ukupnog kreditnog portfelja. Međutim, ponovno treba istaknuti ogroman utjecaj pokazatelja jedne banke na ukupan bankovni sustav, posebno na pokazatelj rasta i učešća nekvalitetnih kredita, jer ako se ista isključi može se zaključiti kako je navedeni pokazatelj na istoj razini kao 31.12.2010. (4,87%).

Sa 31.3.2011. od ukupnih kredita odobrenih pravnim osobama u iznosu od 5,4 milijarde KM, 1,8 milijardi KM ili 33,70% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2010. godine 1,8 milijardi ili 34,79%), dok je od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 4,7 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano 468 milijuna KM ili 9,98% (na kraju 2010. godine 476 milijuna KM ili 10,05%).

Od kredita plasiranih pravnim osobama kao nekvalitetni krediti klasificirano je 695 milijuna KM ili 12,80 % od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (sa 31.12.2010. iznosili su 624 milijuna KM ili 11,89%). Za sektor stanovništva isti iznose 276 milijuna KM ili 5,88% (31.12.2010. godine 290 milijuna KM ili 6,13%).

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja, tako da je teret otplate tih kredita pao na jamce, odnosno žirante. FBA je od 31.12.2009. propisala izvješće o otplati kredita na teret jamaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci. Prema izvješćima banaka u F BiH sa 31.3.2011. godine 3.394 jamca su ukupno otplatili 11 milijuna KM od ukupno odobrenog iznosa kredita od 68 milijuna KM (2.882 kreditne partije), što je za 28% manje u odnosu na iznos otplate na teret jamaca sa 31.12.2010. (15 milijuna KM otplatili su 3.767 jamaca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita bio 101 milijun KM-3.192 kreditne partije). Stanje preostalog duga iznosi 45 milijuna KM (31.12.2010.: 63 milijuna KM). Iz navedenih podataka može se zaključiti da se u prvom kvartalu 2011. godine smanjio iznos kredita koje otplaćuju jamci, stanje preostalog duga, kao i iznos otplate na teret jamaca, na što je najviše utjecalo vraćanje značajnog iznosa otplate kredita na glavnog dužnika (cca 30 milijuna KM, osam dužnika, sve pravne osobe). Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,44% i 0,26%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne financijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obveza fizičkih i pravnih osoba.²¹

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimuliranje banaka na “oživljavanje” kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim osobama da prevladaju situaciju u kojoj su se našli zbog utjecaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih osoba zbog gubitka posla, kašnjenja plaće, smanjenja plaća i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

Postupajući po navedenoj odluci, banke u Federaciji BiH su u prvom kvartalu 2011. godine, od ukupno primljenih 131 zahtjev za reprogram kreditnih obveza odobrile 113 zahtjeva u ukupnom iznosu od 14,2 milijuna KM ili 86%, što je znatno manje u usporedbi s kvartalima u 2010 god. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obveza na pravne osobe se odnosi 13,7 milijuna KM, a na fizičke osobe 0,5 milijuna KM.

²¹ “Službene novine F BiH”, br.2/10.

Neto efekt na rezerve za kreditne gubitke (dalje RKG) po osnovi izvršenih reprograma je povećanje od 239 tisuća KM. Treba istaknuti da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja RKG po ovoj osnovi, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom. Banke su prilikom reprograma kod procjene kreditnog rizika i rezervi za kreditne gubitke postupale krajnje oprezno, uglavnom zadržavajući RKG na istoj razini, čime su izbjegle kratkoročno i privremeno povećanje prihoda, što u suštini predstavlja realan i odgovoran odnos banaka u primjeni odredaba Odluke koje se odnose na ovaj segment.

Reprogramirani krediti u prvom kvartalu 2011. godine u odnosu na ukupne kredite 31.3.2011. imaju učešće od svega 0,14% (za sektor pravnih osoba u odnosu na portfelj pravnih osoba ovaj procent iznosi 0,25%, dok je za sektor stanovništva 0,01%).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obveza rezultat relativno skroman, ako se to uspoređuje i s ukupnim kreditnim portfeljem i po sektorima (za pravne i fizičke osobe).

Iako rezultati i efekti primjene Odluke nisu značajni, ocjenjuje se da je donošenje ovakvog propisa bilo izuzetno važno, odnosno ovakvih mjera privremenog karaktera u uvjetima izraženog djelovanja financijske i ekonomske krize i na financijski i na realni sektor u F BiH bilo je nužno, te je imalo pozitivan efekt na dužnike (i fizičke i pravne osobe), olakšavajući im servisiranje dugova sukladno njihovim platežnim mogućnostima. Stoga je prolongiranje promjene Odluke do kraja 2011. godine opravdano, posebno zbog činjenice da je utjecaj krize još uvijek evidentan i da se tek u narednoj godini očekuju pozitivna kretanja i ekonomski oporavak.

U cilju što realnije ocjene kvalitete aktive treba uzeti u obzir i iznos kredita koje su banke u promatranom razdoblju isknjižile u izvanbilancu, što se daje u narednoj tablici.

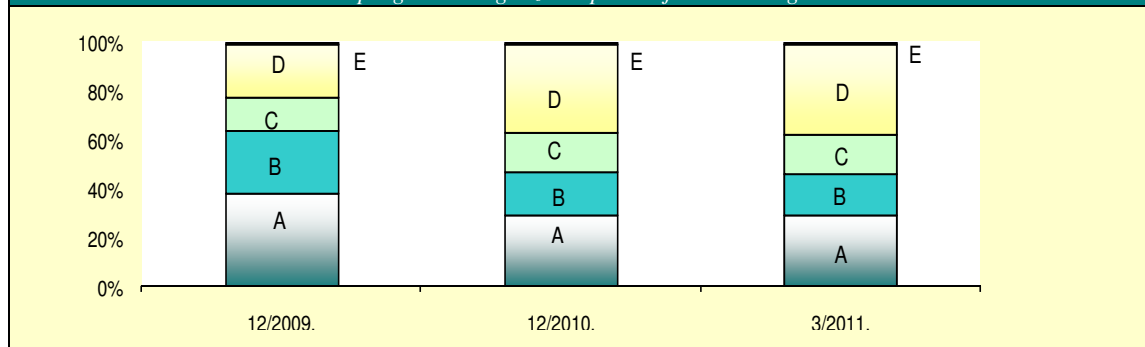
-000 KM-

Tabela 21: Izvanbilančna evidencija: otpisana aktiva i suspendirana kamata						
OPIS	STANOVNIŠTVO		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana aktiva	Suspendirana kamata	Otpisana aktiva	Suspendirana kamata	Otpisana aktiva	Suspendirana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje 31.12.2010.	216.721	16.759	406.269	55.530	622.990	72.289
<i>Promjene u 2011. godini:</i>						
- novi otpis (u tekućoj godini)	17.815	1.544	14.610	4.307	32.425	5.851
- naplaćeno u tekućoj godini	8.157	1.307	8.198	1.087	16.355	2.394
- trajni otpis	15	0	3.324	151	3.339	151
Saldo 31.3.2011.	223.908	16.991	411.813	58.604	635.721	75.595

Saldo otpisane aktive 31.3.2011. (636 milijuna KM) i saldo suspendirane kamate (76 milijuna KM) povećani su za 2%, odnosno 5% u odnosu na 2010. godinu.

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih sukladno kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 22: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka								
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2009.		31.12.2010.		31.03.2011.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	205.228	38,4	209.555	29,2	213.646	29,1	102	102
B	136.973	25,6	132.048	18,4	129.921	17,7	96	98
C	72.970	13,7	113.962	15,9	114.350	15,6	156	100
D	115.703	21,6	258.297	36,0	271.920	37,1	223	105
E	3.847	0,7	3.851	0,5	3.920	0,5	100	102
UKUPNO	534.721	100	717.713	100	733.757	100	134	102

Grafikon 18: *Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kred. gubitaka*

Prema izvješćima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući razinu formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2010. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke veće su za 2% ili 16 milijuna KM i iznosile su 734 milijuna KM. Zbog rasta nekvalitetne aktive povećane su rezerve za ove najlošije kredite za 4%, odnosno sa 376 milijuna KM na 390 milijuna KM. Rezerve za opći kreditni rizik (A kategorija) su povećane za neznatnih 2% ili četiri milijuna KM, dok su za B kategoriju, zbog njenog smanjenja, najviše reklasificiranjem u lošije kategorije, rezerve smanjene za 2% ili dva milijuna KM. Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka i rizične aktive s izvanbilancom, iznosi 3,9% i na istoj je razini kao prethodne godine. Sa 31.3.2011. banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 8,3%, za C kategoriju 22,9%, D kategoriju 56,2% i E 100% (na kraju 2010. godine: B 8%, C 24,2%, D 56,7% i E 100%).

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su banke formirale po nalogu FBA, ali time se problem suštinski ne rješava.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njezinog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, u skladu s Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim

standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je donijeti posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 23: Transakcije s povezanim osobama					
Opis	DANI KREDITI ²²			INDEKS	
	31.12.2009.	31.12.2010.	31.03.2011.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, sups. i drugim povezanim pred.	29.191	84.600	98.939	290	117
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	470	375	376	80	100
Upravi banke	2.193	2.239	2.264	102	101
UKUPNO	31.854	87.214	101.579	274	116
Potencijalne i preuzete izvanbil. obveze	5.137	22.653	24.870	441	110

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 16%, a potencijalne obveze za 10%. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika niska. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka za 2010. godinu, banke u Federaciji BiH u prvom kvartalu 2011. godine ostvarile pozitivan financijski rezultat-dobit u iznosu od 22,8 milijuna KM, dok je u istom razdoblju 2010. godine ostvaren gubitak u iznosu od 5,9 milijuna KM. Najveći efekt na ostvarenje pozitivnog financijskog rezultata na razini bankovnog sustava jeste poslovanje s dobiti kod četiri banke koje su u istom razdoblju prošle godine imale gubitak, zatim veća dobit kod nekoliko banaka koje pozitivno posluju, kao i ostvareni manji gubitak kod banaka koje su imale gubitak i u prvom kvartalu 2010. godine.

²² Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) s više od 5% glasačkih prava.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka imalo je smanjenje troškova rezervi za kreditne gubitke, zatim rast neto kamatnog prihoda zbog znatno većeg pada kamatnih rashoda (18%) nego kamatnih prihoda (2%), te rast ostalih operativnih prihoda kod većine banaka.

Positivan financijski rezultat od 34,2 milijuna KM ostvarilo je 12 banaka što je skoro tri puta više ili za 22 milijuna KM nego u istom razdoblju 2010. godine. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od 11,4 milijuna KM iskazan je kod sedam banaka i isti je manji za 38% ili sedam milijuna KM u odnosu na usporedno razdoblje 2010. godine.

Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

Tablica 24: Ostvareni financijski rezultat: dobit/gubitak						
Datum/Opis	Na razini sustava		Državne banke		Privatne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
31.03.2009.						
Gubitak	-6.796	7	-240	1	-6.556	6
Dobit	21.414	13	82	1	21.332	12
Ukupno	14.618	20	-158	2	14.776	18
31.03.2010.						
Gubitak	-18.394	11	-199	1	-18.195	10
Dobit	12.522	9	168	1	12.354	8
Ukupno	-5.872	20	-31	2	-5.841	18
31.03.2011.						
Gubitak	-11.386	7	-	-	-11.386	7
Dobit	34.170	12	556	1	33.614	11
Ukupno	22.784	19	556	1	22.228	18

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (34 milijuna KM) 77% ili 26 milijuna KM ostvarile su dvije najveće banke u sustavu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 49,6%, dok se u ukupnom gubitku od 11 milijuna KM samo na dvije banke, s učešćem aktive 13,7%, odnosi 81,9% ili devet milijuna KM. Analitički podaci za prvi kvartal 2011. godine pokazuju da ukupno 11 banaka ima bolji financijski rezultat (za 32 milijuna KM), a devet banaka ima lošiji rezultat (efekt je 3,7 milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog financijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod velikih banaka koje su nosioci profitabilnosti, od kojih je jedna u istom razdoblju prošle godine poslovala s visokim gubitkom, a u prvom kvartalu 2011. godine posluje s dobiti.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 221 milijuna KM i isti je za značajnih 13% ili 25 milijuna KM veći u odnosu na usporedno razdoblje prethodne godine. Ukupni nekamatni rashodi iznose 198 milijuna KM, sa stopom pada od 2% ili 3,5 milijuna KM, što se pozitivno odrazilo na ukupan financijski rezultat sektora.

Blagi porast kreditnih aktivnosti u prvom kvartalu 2011. godine, smanjenje aktivnih kamatnih stopa, te rast nekvalitetne aktive i posljedično suspendirane kamate, rezultiralo je neznatnim padom kamatnih prihoda. Naime, ukupni prihodi od kamata iznose 209 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine manji su za 2% ili četiri milijuna KM, a njihovo učešće u ukupnom prihodu smanjeno je sa 108,8% na 94,4%. U strukturi kamatnih prihoda najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima, u odnosu na usporedno razdoblje smanjeni su za 3% ili 6,6 milijuna KM i iznose 188 milijuna KM ili 85% ukupnog prihoda. Treba istaknuti

značajan rast prihoda po kamatonosnim računima kod depozitnih institucija od 30% ili milijun KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine, ali s iznosom od 4,6 milijuna KM i dalje imaju nisko učešće od 2,1% u ukupnom prihodu.

S druge strane, pozitivna kretanja zabilježena su u kamatnim rashodima. U odnosu na stopu pada kamatnih prihoda (2%), kamatni rashodi sa stopom pada od 18% ili 15,3 milijuna KM imali su znatno veći pad. Kamatni rashodi iznose 71,6 milijuna KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 44,4% na 32,4%. Kamatni rashodi po depozitima, kao strukturalno najveća stavka kamatnih rashoda smanjeni su za 21% ili 15 milijuna KM, sa smanjenim učešćem sa 36,7% na 25,7%, i pored neznatnog rasta kamatonosnih depozita, najviše kao rezultat smanjivanja kamatnih stopa. Kamatni rashodi po uzetim kreditima manji su za 5%, u učešće u ukupnom prihodu je smanjeno sa 5,7% na 4,8%.

Kao rezultat navedenog, neto kamatni prihod je porastao za 9% ili 10,9 milijuna KM i iznosi 137 milijuna KM, sa smanjenim učešćem u ukupnom prihodu sa 64,4% na 62,0%.

Operativni prihodi iznose 84 milijuna KM i u odnosu na usporedno razdoblje bilježe porast od 20% ili 14,2 milijuna KM i povećanje u strukturi ukupnog prihoda sa 35,6% na 38%, najviše zbog rasta ostalih operativnih prihoda (naplata ranije otpisanih potraživanja).

Ukupni nekamatni rashodi iznose 198 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine manji su za 2% ili 3,5 milijuna KM, najviše po osnovi smanjenja troškova rezervi za kreditne gubitke, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 103,0% na 90,0%.

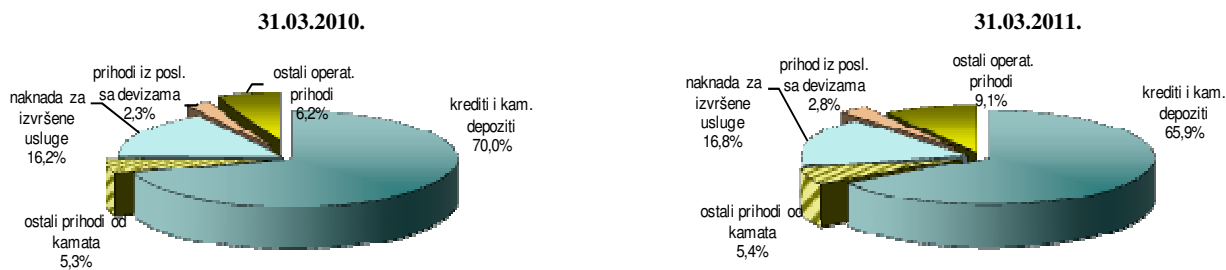
U okviru nekamatnih rashoda, nakon izuzetno visokog rasta prošle godine (76%), nominalno i relativno značajan pad od 14% ili devet milijuna KM imali su troškovi rezervi za kreditne gubitke koji iznose 56 milijuna KM, što se pozitivno odrazilo na smanjenje njihovog učešće u strukturi ukupnog prihoda sa 33,2% na 25,2%. Suprotan trend i kretanje imali su troškovi plaća i doprinosa sa stopom rasta od 3% i iznose 63 milijuna KM (prosječan broj zaposlenih je u prvom kvartalu 2011. godine manji za 5% u odnosu na prvi kvartal 2010.godine) i troškovi fiksne aktive koji sa stopom rasta od 2% iznose 38 milijuna KM.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tablica 25: <i>Struktura ukupnih prihoda</i>								
Struktura ukupnih prihoda	31.03.2009.		31.03.2010.		31.03.2011.		INDEKS	
	Iznos	%	%	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	10.337	3,4	3.523	1,2	4.570	1,6	34	130
Kreditni i poslovi leasinga	217.913	71,7	194.653	68,8	188.076	64,3	89	97
Ostali prihodi od kamata	10.140	3,4	14.824	5,3	15.990	5,4	146	108
UKUPNO	238.390	78,5	213.000	75,3	208.636	71,3	89	98
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	42.552	14,0	45.934	16,2	49.067	16,8	108	107
Prihodi iz posl. s devizama	6.690	2,2	6.445	2,3	8.355	2,8	96	130
Ostali operativni prihodi	16.088	5,3	17.383	6,2	26.532	9,1	108	153
UKUPNO	65.330	21,5	69.762	24,7	83.954	28,7	107	120
UKUPNI PRIHODI (I + II)	303.720	100,0	282.762	100,0	292.590	100,0	93	103

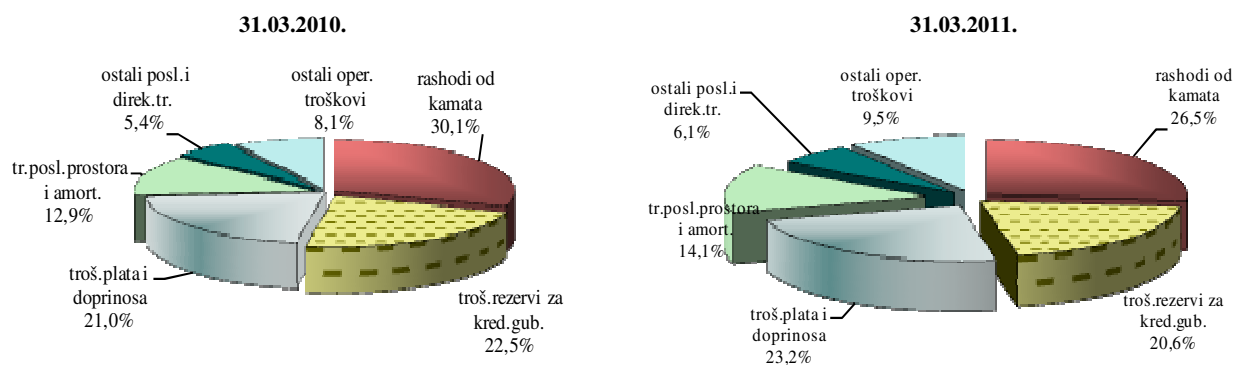
Grafikon 19: Struktura ukupnih prihoda

Tablica 26: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	31.03.2009.		31.03.2010.		31.03.2011.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	80.525	27,9	71.926	24,9	56.808	21,0	89	79
Obveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	22.866	7,9	11.177	3,9	10.600	3,9	49	95
Ostali rashodi od kamata	6.649	2,3	3.811	1,3	4.200	1,6	57	153
UKUPNO	110.040	38,1	86.914	30,1	71.608	26,5	79	82
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik i potencijalne kreditne gubitke	36.787	12,7	64.893	22,5	55.688	20,6	176	86
Troškovi plaća i doprinosa	63.626	22,0	60.652	21,0	62.702	23,2	95	103
Troškovi posl.prostora i amortizacija	37.821	13,1	37.109	12,9	37.915	14,1	98	102
Ostali poslovni i izravni troškovi	15.726	5,4	15.757	5,4	16.336	6,1	100	104
Ostali operativni troškovi	25.102	8,7	23.309	8,1	25.557	9,5	93	110
UKUPNO	179.062	61,9	201.720	69,9	198.198	73,5	113	98
UKUPNI RASHODI (I + II)	289.102	100,0	288.634	100,0	269.806	100,0	100	93

Grafikon 20: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećim tablicama dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tablica 27: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po razdobljima			
KOEFICIJENTI	31.03.2009.	31.03.2010.	31.03.2011.
Dobit na prosječnu aktivnu	0,10	-0,04	0,15
Dobit na prosječni ukupni kapital	0,89	-0,35	1,33
Dobit na prosječni dionički kapital	1,30	-0,50	1,94
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	0,85	0,83	0,92
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	0,43	0,46	0,56
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	1,29	1,29	1,48
Poslovni i izravni rashodi ²³ /prosječna aktiva	0,35	0,53	0,48
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	0,84	0,79	0,85
Ukupni nekatatni rashodi/ prosječna aktiva	1,19	1,32	1,33

-u %-

Tablica 28: Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 31.3.2011.			
KOEFICIJENTI	31.03. 2011.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Dobit na prosječnu aktivnu	0,34	0,15	0,15
Dobit na prosječni ukupni kapital	1,18	1,33	1,33
Dobit na prosječni dionički kapital	1,63	1,95	1,94
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	0,60	0,92	0,92
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,40	0,55	0,56
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	2,00	1,47	1,48
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	0,20	0,49	0,48
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	1,46	0,84	0,85
Ukupni nekatatni rashodi/ prosječna aktiva	1,66	1,32	1,33

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvalitete profitabilnosti, može se zaključiti da je profitabilnost ukupnog sustava bolja, ostvarenje dobiti u odnosu na isto razdoblje prethodne godine kada je na razini sustava iskazan gubitak, rezultiralo je da su ključni pokazatelji profitabilnosti pozitivni: ROAA (zarada na prosječnu aktivnu) iznosi 0,15% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) iznosi 1,94% (isti pokazatelji u istom razdoblju prošle godine, zbog iskazanog gubitka na razini sustava bili su negativni). Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive, poboljšana je u odnosu na isto razdoblje prošle godine (sa 1,29% na 1,48%) jer je ukupan prihod zabilježio rast (13%) u odnosu na prosječnu aktivnu koja je neznatno smanjena (2%). Blago su poboljšani i pokazatelji ostvarenog neto kamatnog i operativnog prihoda po jedinici prosječne aktive. Treba istaknuti i smanjenje poslovnih i direktnih rashoda po prosječnoj aktivni (sa 0,53% na 0,48%), što je posljedica smanjenja troškova rezervi za kreditne gubitke.

U pogoršanim uvjetima poslovanja banaka i zbog negativnih efekata koji ima ekonomska i financijska kriza na bankarski sektor u FBiH, profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem daljnjeg kretanja i trenda u kvaliteti aktive, odnosno kreditnih gubitaka i kreditnog rizika, te će ovisiti o efikasnom upravljanju i kontroli operativnih prihoda i troškova. U cilju poboljšanja profitabilnosti, potrebno je da banke nastave s rastom kreditnih aktivnosti, ne samo da bi osigurale rast kamatnih prihoda, nego i zbog njihove osnovne društvene funkcije alociranja prikupljenih financijskih sredstava u gospodarske tokove i ekonomiju, uvažavajući pri tome standarde opreznosnog poslovanja i dobre prakse upravljanja rizicima, primarno kreditnim rizikom.

Također, dobit banaka, odnosno financijski rezultat bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka,

²³ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi, jer se time izravno utječe na njezine performanse.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a sukladno međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1.7.2007. propisala jedinstveni način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁴ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove bez obzira na kojem teritoriju posluju, kao i na organizacijske dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

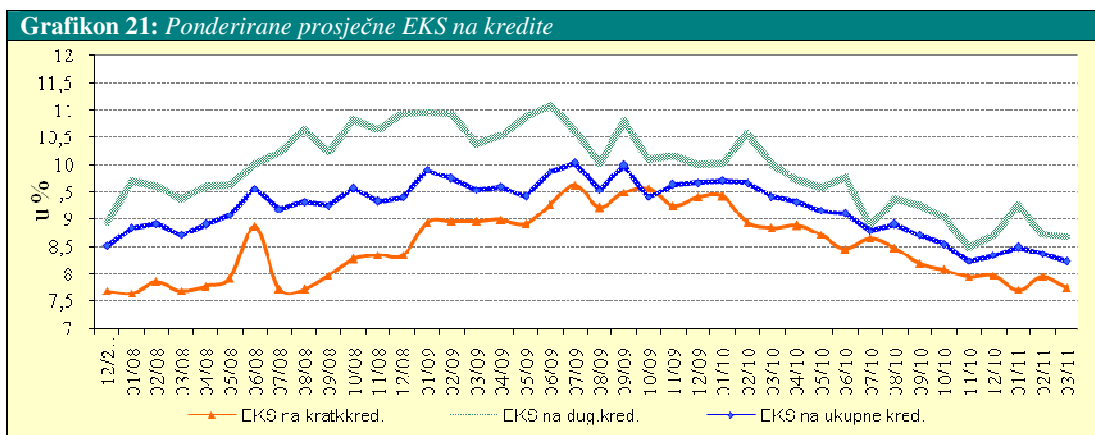
Banke su obvezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom²⁵.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2009. godine, ožujak, lipanj, rujanj i prosinac 2010. godine, te ožujak 2011. godine.

Tablica 29 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite												
OPIS	31.12.2009.		31.03.2010.		30.06.2010.		30.09.2010.		31.12.2010		31.03.2011.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	8,55	9,39	8,28	8,84	7,9	8,45	7,7	8,19	7,51	7,96	7,18	7,74
1.1. Gospodarstvu	8,51	9,27	8,22	8,63	7,86	8,34	7,69	8,08	7,47	7,82	7,15	7,63
1.2. Stanovništvu	9,51	12,9	9,29	12,28	8,97	12,28	8,42	12,57	8,67	12,65	7,9	11,81
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	9,16	10,00	9,02	9,99	8,89	9,75	7,75	9,24	7,91	8,69	7,87	8,68
2.1. Gospodarstvu	8,46	9,15	8,28	9,04	8,4	8,9	8,07	8,45	7,34	7,82	7,37	7,81
2.2. Stanovništvu	10,21	11,32	9,65	10,8	9,35	10,56	7,48	9,93	8,79	10,05	8,49	9,57
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	8,82	9,66	8,64	9,4	8,4	9,1	7,73	8,70	7,72	8,33	7,54	8,22
3.1. Gospodarstvu	8,50	9,23	8,24	8,76	8,04	8,53	7,81	8,19	7,42	7,82	7,22	7,69
3.2. Stanovništvu	10,17	11,42	9,63	10,89	9,34	10,64	7,53	10,05	8,78	10,18	8,39	9,66

²⁴ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

²⁵ Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderirana EKS na kredite u prvom kvartalu 2011. godine bilježi blage mjesečne oscilacije. U siječnju ponderirane EKS su veće za 0,15 postotnih poena u odnosu na prosinac 2010. godine, da bi u naredna dva mjeseca došlo do smanjenja (za 0,12 i 0,14 postotnih poena) i u ožujku ista iznosi 8,22%.

Tijekom prvog kvartala 2011. godine veće oscilacije bilježe ponderirane kamatne stope na dugoročne kredite i to unutar 0,58 postotnih poena, nego na kratkoročne koje su se kretale unutar 0,25 postotnih poena.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u ožujku 2011. godine iznosila je 7,74%, što je za 0,22 postotna poena manje u odnosu na prosinac 2010. godine.

Ponderirana EKS na dugoročne kredite je u ožujku 2011. godine iznosila 8,68%, što je u odnosu na prosinac 2010. godine manje za neznatnih 0,01 postotna poena.

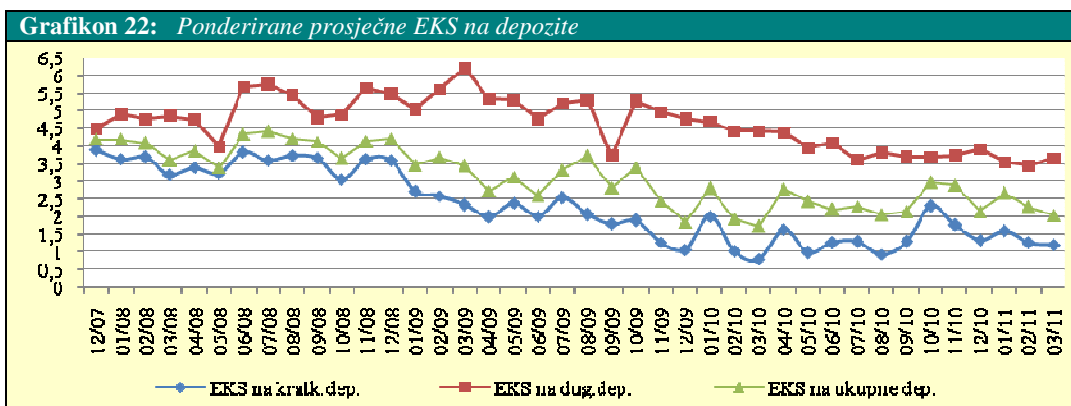
Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu²⁶, u promatranom razdoblju 2011. godine imale su isti smjer kretanja, odnosno lagani pad. Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu, iako još uvijek znatno niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena sa 7,82% iz prosinca 2010. godine na razinu od 7,69% u ožujku 2011. Kod dugoročnih kredita gospodarstvu, iako je ista oscilirala unutar 0,72 postotna poena u prvom kvartalu, kamatna stopa imala je minimalan pad od 0,01 postotni poen i u ožujku je iznosila 7,81%. EKS na kratkoročne kredite imale pad od 0,19 postotnih poena (sa 7,82% na 7,63%).

Ukupna EKS na kredite plasirane stanovništvu u siječnju 2011. godine imala je trend rasta, i kratkoročnih i dugoročnih, unutar 0,43 postotna poena, u veljači dolazi do daljnjeg rasta EKS samo kod kratkoročnih kredita i to za 0,55 postotnih poena, dok u ožujku i kod kratkoročnih i dugoročnih, dolazi do blagog smanjenja tako da ista u ožujku iznosi 9,66% (12/2010.: 10,18%). EKS na dugoročne kredite sa razine u prosincu 2010. godine od 10,05% smanjena je u ožujku 2011. godine na razinu od 9,57%. Kod kratkoročnih kredita EKS je u ožujku iznosila 11,81%, što je za 0,84 postotna poena manje u odnosu na prosinac 2010. godine.

²⁶ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Ponderirane NKS i EKS po oročenim depozitima, izračunatim na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

O P I S	Tablica 30 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite											
	31.12.2009.		31.03.2010.		30.06.2010.		30.09.2010.		31.12.2010.		31.03.2011.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,06	1,06	0,79	0,79	1,26	1,26	1,28	1,28	1,31	1,32	1,2	1,2
1.1. do tri mjeseca	0,72	0,72	0,45	0,45	0,39	0,39	0,69	0,69	0,97	0,97	0,96	0,96
1.2. do jedne godine	2,90	2,91	2,33	2,34	3,25	3,26	2,59	2,6	2,61	2,63	2,19	2,19
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	4,75	4,77	4,43	4,42	4,08	4,09	3,65	3,69	3,89	3,92	3,63	3,65
2.1. do tri godine	4,72	4,74	4,3	4,29	3,86	3,87	3,44	3,47	3,78	3,80	3,55	3,56
2.2. preko tri godine	5,12	5,13	5,18	5,19	5,45	5,47	4,58	4,64	4,48	4,57	4,18	4,26
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	1,82	1,83	1,71	1,71	2,19	2,19	2,13	2,14	2,13	2,14	2,04	2,04

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na prosinac 2010. godine ponderirana EKS na ukupne oročene depozite u ožujku 2011. godine smanjena je za 0,1 postotni poen (sa 2,14% na 2,04%). Ponderirana EKS na kratkoročne depozite, nakon rasta od 0,26 postotnih poena u siječnju, imala je u sljedeća dva mjeseca blagi trend pada i u ožujku je iznosila 1,2% (12/2010.:1,32%). Ponderirana EKS na dugoročne depozite u odnosu na prosinac 2010. godine bilježi pad od 0,37 postotnih poena u siječnju i 0,11 postotnih poena u veljači 2011. godine, da bi u ožujku nakon blagog rasta ista iznosila 3,65% , što je u odnosu na prosinac 2010. godine manje za 0,27 postotnih poena.

Kod EKS na kratkoročne depozite najveće smanjenje proizlazi iz pada EKS na depozite oročene do jedne godine (sa 2,63% na 2,19%) s najvećim padom od 2,07 postotnih poena kod depozita gospodarstva (sa 3,70% na 1,63%).

Banke su u ožujku 2011. godine plaćale gospodarstvu kamatu po dosta nižim kamatnim stopama na depozite (1,51%) nego stanovništvu (3,11%). EKS na depozite gospodarstva su manje u odnosu na prosinac 2010. godine (12/2010.:2,55%) dok su kod stanovništva, u odnosu na isto razdoblje, veće (12/2010.:2,94%).

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate su na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tabela 31 : Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

OPIS	31.03.2009.		31.12.2009.		31.03.2010.		31.12.2010.		31.03.2011.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,29	8,29	8,96	8,96	8,83	8,84	8,29	8,29	8,02	8,08
2. Ponderirane kam. stope na depozite po viđenju	0,39	0,39	0,41	0,41	0,25	0,25	0,22	0,22	0,21	0,21

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u ožujku 2011. godine iznosila je 8,08% (smanjenje za 0,21 postotni poen u odnosu na prosinac 2010. godine), a na depozite po viđenju 0,21%, što je manje za 0,01 postotni poen u odnosu na prosinac 2010. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njezinu održivost na financijskom tržištu. Također, to je jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, te njegove stabilnosti i sigurnosti.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju rizik likvidnosti imao je sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustavi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovoga rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njegovog unapređenja i poboljšanja. Međutim, treba istaknuti kako je međuovisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju veoma visoka.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo porastao i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje banke, blagovremeno izvršavanje dospelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njezine solventnosti i kapitalne osnove.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njezinog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka nije bila ugrožena likvidnost bankovnog sustava, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, s tendencijom blagog pogoršanja u 2010. godini i prvom kvartalu 2011. godine što je posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovi neznatnog povećanja kreditnih aktivnosti, investicija u vrijednosne papire, plaćanja kreditnih obveza, kao i prijevremenog povrata dugoročnih depozita kod jedne banke tijekom 2010. godine, što je imalo utjecaja na pogoršanje ročne usklađenosti dospjeća stavki aktive i obveza. Ostaje konstatacija i ocjena da je likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje dobra, sa zadovoljavajućim sudjelovanjem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pokrivenošću kratkoročnih obveza likvidnim sredstvima. Međutim,

zbog još uvijek prisutnog utjecaja i djelovanja financijske krize u svijetu, koja se negativno reflektira na bankovne sustave pojedinih europskih zemalja, a većina banaka u F BiH je u vlasništvu velikih europskih bankarskih grupa koje pružaju značajnu financijsku potporu našim bankama kroz depozitna i kreditna sredstva, ocjenjuje se da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom.

Također treba imati u vidu činjenicu da je utjecaj krize na realni sektor i u 2010. godini izražen, negativne posljedice reflektiraju se na ukupno gospodarsko i ekonomsko okruženje u kojem banke posluju u BiH, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obveza i rastom nenaplativih potraživanja, a to dovodi do smanjenja priljeva likvidnih sredstava u bankama.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospeljeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospeljeća instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima i često se negativno efektira na uspješnost i profitabilnost banaka.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31.3.2011. i dalje, iako blago smanjeno, najveće učešće od 74,1% imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove²⁷) s učešćem od 10,5%, koji su s dužim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, a značajno su doprinijeli poboljšanju ročne usklađenosti dospeljeća stavki aktive i obveza.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, a nakon dužeg razdoblja poboljšanja, tijekom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, a u prvom kvartalu 2011. godine negativan trend je zaustavljen i ročna struktura je neznatno poboljšana.

- u 000 KM-

DEPOZITI	31.12.2009.		31.12.2010.		31.03.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po videnju	4.490.845	40,7	5.054.335	45,0	4.891.211	43,9	113	97
Do 3 mjeseca	322.763	2,9	344.926	3,1	328.012	2,9	107	95
Do 1 godine	833.089	7,5	1.085.115	9,6	1.063.589	9,6	130	98
1. Ukupno kratkoročni	5.646.697	51,1	6.484.376	57,7	6.282.812	56,4	115	97
Do 3 godine	3.292.619	29,8	2.832.507	25,2	2.906.093	26,1	86	103
Preko 3 godine	2.106.552	19,1	1.915.947	17,1	1.951.252	17,5	91	102
2. Ukupno dugoročni	5.399.171	48,9	4.748.454	42,3	4.857.345	43,6	88	102
UKUPNO (1 + 2)	11.045.868	100,0	11.232.830	100,0	11.140.157	100,0	102	99

Analizirajući ročnu strukturu depozita prema dvije osnovne grupe, u odnosu na 2010. godinu, evidentno je blago poboljšanje ročnosti, zbog smanjenja učešća kratkoročnih depozita za 1,3

²⁷ Subordinirani dugovi: uzeti krediti i obveze trajnog karaktera.

postotna poena i za isto povećanje dugoročnih depozita, tako da je njihovo učešće sa 31.3.2011. iznosilo 56,4% i 43,6%.

Navedene promjene u ročnoj strukturi rezultat su smanjenja kratkoročnih depozita u prvom kvartalu 2011. godine za 3% ili 202 milijuna KM i istodobno povećanja dugoročnih depozita za 2% ili 109 milijuna KM.

Smanjenje kratkoročnih depozita najvećim dijelom ostvareno je po osnovi smanjenja depozita po viđenju za 3% ili 163 milijuna KM i učešća sa 45% na 43,9%, dok su depoziti do tri mjeseca smanjeni za 5% ili 17 milijuna KM, uz istodobno neznatno smanjenje učešća sa 3,1% na 2,9%. Depoziti do jedne godine smanjeni su za 2% ili 22 milijuna KM, a njihovo učešće u ukupnim depozitima zadržano je na približno istoj razini od 9,6%. Depoziti po viđenju i dalje imaju najveće učešće od 43,9% u ukupnim depozitima, dok najmanje učešće (2,9%) imaju depoziti do tri mjeseca. U ukupnim depozitima po viđenju najveće učešće imaju depoziti stanovništva (42%), koji su u odnosu na 2010. godinu povećani za 2% ili 39 milijuna KM.

Ukupni dugoročni depoziti su u 2011. godini povećani za 2% ili 109 milijuna KM. Treba istaknuti da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva s povećanjem učešća sa 51,6% na 52,1% i bankarskih institucija sa smanjenjem učešća sa 27,4% na 26,7%. U depozitima oročenim do tri godine nepromijenjeno i najveće učešće od 67,1% imaju depoziti stanovništva, dok u razdoblju preko tri godine najveće učešće od 59,6% imaju depoziti bankarskih institucija (na kraju 2010. godine 60,9%).

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tablica 33: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2009.		31.12.2010.		31.03.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil.obveze	354.200	3,6	567.182	5,7	607.035	6,0	160	107
Kratkoročni krediti	2.159.008	22,0	2.129.184	21,3	2.241.174	22,1	99	105
Dugoročni krediti	7.283.592	74,4	7.285.545	73,0	7.273.318	71,9	100	100
UKUPNO KREDITI	9.796.800	100,0	9.981.911	100,0	10.121.527	100,0	102	101

U promatranom razdoblju 2011. godine dugoročni krediti su zadržani na približno istoj razini (smanjeni za 12 milijuna KM) kratkoročni krediti bilježe porast od 5% ili 112 milijuna KM, dok su dospjela potraživanja povećana za 7% ili 40 milijuna KM, od čega se najveći iznos od 36 milijuna KM odnosi na privatna poduzeća. U strukturi dospjelih potraživanja 78% su od privatnih poduzeća, 18% od stanovništva i 4% od ostalih sektora.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 88,8% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 55,3%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 67,3% što je za 1,1 postotni poen više u odnosu na kraj 2010. godine, zbog blagog rasta kredita od 1% ili 140 milijuna KM i smanjenja aktive za 37 milijuna KM. Novčana sredstva su smanjena za 7% ili 312 milijuna KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2010. godine, smanjeno je sa 29,5% na 27,5%.

Banke su u 2011. godini redovno ispunjavale obvezu održavanja propisane obvezne rezerve kod Centralne banke BiH. Stopa obvezne rezerve je od 11.10.2008., u cilju osiguranja dodatne likvidnosti banaka, smanjena na 14%. Također, s istim ciljem, odlukom CB BiH izmijenjena je osnovica za obračun obvezne rezerve, tako da pozajmljena sredstva od nerezidenata po osnovi ugovora zaključenih poslije 1.11.2008., ne ulaze u osnovicu za obračun. Od 1.1.2009. uvedena je diferencirana stopa obvezne rezerve s obzirom na ročnost izvora (10% na dugoročne i 14% na kratkoročne) od 1.5.2009. stopa na dugoročne depozite i pozajmljena sredstva je smanjena na 7%, a od 1.2.2011. stopa na kratkoročne depozite i pozajmljena sredstva je smanjena na 10%. Obvezna rezerva kao značajni instrument monetarne politike, u BiH u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i financijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1.10.2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijenata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tablici.

- u % -

Tablica 34: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2009.	31.12.2010.	31.03.2011.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ²⁸ / ukupna aktiva	31,9	30,2	29,0
Likvidna sredstva / kratkoročne financ.obveze	54,2	50,8	49,7
Kratkoročne financ.obveze/ ukupne financ.obveze	66,9	68,1	66,7
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ²⁹	76,4	79,0	80,6
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ³⁰	75,0	77,6	79,2

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tablica 35: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2009.	31.12.2010.	31.03.2011.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.789.107	3.887.490	3.614.796	103	93
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.341.965	3.585.319	3.403.101	107	95
3. Kratkoročni izvori sred. (osnovica za obračun)	5.431.143	6.128.941	6.071.065	113	99
4. Iznos obveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.086.229	1.225.788	1.214.213	113	99
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	543.114	612.894	607.107	113	99
5. Ispunjenje obveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.702.878	2.661.702	2.400.583	98	90
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.798.851	2.972.425	2.795.995	106	94

²⁸ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

²⁹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁰ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijuća stavki financijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³¹.

- u 000 KM -

Tablica 36: Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana					
Opis	31.12.2009.	31.12.2010.	31.03.2011.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
I. 1-30 dana					
1. Iznos financijske aktive	5.719.878	5.674.836	5.560.795	99	98
2. iznos financijskih obveza	5.070.291	5.816.147	5.584.821	115	96
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	649.587	- 141.311	- 24.026	N/a	N/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	112,8%	97,6%	99,6%		
b) Propisani minimum %	85,0 %	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	27,8 %	12,6%	14,6%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos financijske aktive	6.479.395	6.408.275	6.303.376	99	98
2. iznos financijskih obveza	5.745.023	6.450.887	6.442.124	112	100
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	734.372	- 42.612	-138.748	N/a	N/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	112,8 %	99,3%	97,8%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	32,8%	19,3%	17,8%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos financijske aktive	7.469.752	7.343.882	7.229.565	98	98
2. iznos financijskih obveza	6.956.965	7.509.597	7.242.814	108	96
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	512.787	- 165.715	-13.249	N/a	N/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,4%	97,8%	99,8%		
b) Propisani minimum %	75,0 %	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	32,4%	22,8%	24,8%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31.3.2011. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost financijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite. Međutim, zabrinjava činjenica pogoršanja ročne usklađenosti s obzirom na znatno niže postotke ostvarenja viška iznad propisanog minimuma, odnosno sa 31.12.2010., prvi put u posljednje dvije godine iznos financijskih obveza bio je veći od iznosa financijske aktive i to u sva tri vremenska intervala do 180 dana, na što je značajan utjecaj imao prijevremeni povrat dugoročnih depozita kod jedne banke prema „majci“ (samo u četvrtom kvartalu 2010. godine cca 219 milijuna KM). I tijekom prvog kvartala 2011. godine iznos financijskih obveza u sva tri vremenska intervala do 180 dana bio je veći od iznosa financijske aktive. Također, promatrano prema preostalom dospijuću, prisutan je negativan trend povećanja učešća depozita s dospijućem do sedam dana zbog izraženog porasta ovih depozita tijekom 2010. godine od cca 17%, što je bio deset puta veći rast od porasta ukupnih depozita od 1,7%, što je rezultiralo i povećanjem njihovog učešća sa cca 42% na cca 48% u ukupnim depozitima na kraju 2010. godine, sa 31.3.2011. njihovo učešće je nešto smanjeno i iznosilo je cca 46%, a sukladno propisanim

³¹ Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine F BiH“, br. 88/07 i 6/08) od 1.1.2008. propisani su novi postotci za ročnu usklađenost financijske aktive i obveza: najmanje 85 % izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijuća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijuća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijuća do 90 dana u plasmane s rokom dospijuća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava (ranije 95%) s rokom dospijuća do 180 dana u plasmane s rokom dospijuća do 180 dana.

limitima za ročnu usklađenost, jednim dijelom ovim sredstvima financiraju se plasmani s duljim rokovima dospjeća.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja može se zaključiti da su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine zaustavljena, da je tijekom 2009. godine došlo do trenda poboljšanja, a u 2010. godini do blagog pogoršanja nastavljenog i u 2011. godini, tako da se likvidnost bankovnog sustava u F BiH i dalje ocjenjuje na zadovoljavajućoj razini. Kako je ovaj segment poslovanja i razina izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte širenja globalne financijske krize na BiH i utjecaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane zbog usporenijeg priljeva depozita i pogoršavanja ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih financijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, slabiji je priljev likvidnih sredstava, zbog pada naplativosti kredita, treba istaknuti da će u narednom razdoblju banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i postupaju li sukladno usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka³² kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke.³³

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcionira kao valutni odbor i gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31.3.2011. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 15,1% ili 2,3 milijarde KM (na kraju 2010. godine 14,8% ili 2,2 milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drukčija, jer je

³² "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

³³ Člankom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, a za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

učešće obveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 53,5% ili 8,0 milijardi KM (na kraju 2010. godine 53,6% ili 8,1 milijarda KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu³⁴ i ukupno.

-u milijunima KM-

Tablica 37: Devizna usklađenost financijske aktive i obveza (EURO i ukupno)

Opis	31.12.2010.				31.03.2011.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.195	14,6	1.637	18,0	1.164	14,2	1.599	17,7	97	98
2. Krediti	72	0,9	104	1,1	62	0,7	90	1,0	86	87
3. Krediti s val. klauzulom	6.508	79,6	6.868	75,5	6.457	78,7	6.773	74,8	99	99
4. Ostalo	401	4,9	489	5,4	523	6,4	589	6,5	130	120
Ukupno (1+2+3+4)	8.176	100,0	9.098	100,0	8.206	100,0	9.051	100,0	100	99
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.552	71,6	6.424	74,1	5.556	71,3	6.351	73,6	100	99
2. Uzeti krediti	1.328	17,1	1.363	15,7	1.341	17,2	1.373	15,9	101	101
3. Dep. i kred. s val.klauz.	584	7,5	584	6,8	592	7,6	592	6,8	101	101
4. ostalo	288	3,8	296	3,4	306	3,9	316	3,7	106	107
Ukupno (1+2+3+4)	7.752	100,0	8.667	100,0	7.795	100,0	8.632	100,0	101	100
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva	26		28		23		25			
2. Pasiva	435		438		242		243			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	16		21		192		201			
%	1,0%		1,3%		11,9%		12,4%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	29,0%		28,7%		18,1%		17,6%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktivi³⁵ dominantno je učešće EURO od 76,8%, što je nešto više od učešća 31.12.2010. (74,8%), uz neznatno povećanje nominalnog iznosa sa 1,7 milijardi KM na 1,8 milijardi KM. Učešće EURO u obvezama je neznatno povećano sa 88,7% na 89,6%, uz zadržavanje nominalnog iznosa na približno istoj razini od 7,2 milijarde KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditu) i obveza³⁶, koji je posebno značajan u aktivi (74,8% ili 6,8 milijardi KM) i nešto niži u odnosu na 31.12.2010. (75,5% ili 6,9 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 25,2% ili 2,3 milijarde KM sa strukturom: stavke u EURO 19,3% ili 1,8 milijardi KM i ostale valute 5,9% ili 0,5 milijardi KM (na kraju 2010. godine krediti ugovoreni s valutnom klauzulom u iznosu od 6,9 milijardi KM su imali učešće od 75,5%, a ostale stavke u EURO 18,3% ili 1,7 milijardi KM). Od ukupnih neto kredita (9,5 milijardi KM) 71,5% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (95,3%).

Na drugoj strani, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (8,6 milijardi KM) najveće učešće

³⁴ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

³⁵ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto načelu (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

³⁶ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditu) i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

od 83,4% ili 7,2 milijarde KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obveza minimalan i iznosi 6,8% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2010. godine učešće obveza u EURO bilo je 82,7% ili 7,2 milijarde KM, a indeksiranih obveza 6,8% ili 0,6 milijardi KM).

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava FBiH, može se konstatirati kako se izloženost banaka i sustava FX riziku u prvom kvartalu 2011. godine kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 31.3.2011. dugu deviznu poziciju imalo je 12 banaka, a kratku poziciju sedam banaka. Na razini sustava iskazana je duga devizna pozicija od 12,4% temeljnog kapitala banaka, što je za 17,6% manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 11,9%, pri čemu su stavke financijske aktive bile veće od financijskih obveza (duga pozicija) i ista je za 18,1% manja od dozvoljene.

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te dnevno upravljati ovim rizikom sukladno usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provođenja reformi je dostigao zavidnu razinu. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom razdoblju će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevladavanje i ublažavanje negativnih efekata globalne financijske krize na bankarski sektor u FBiH;
- nastaviti s provedbom aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i na lica mjesta s težištem na ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da supervizija bude još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sustavnog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sustavno praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unaprjeđivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - održati kontinuitet kontrole platnog prometa,
 - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankovnih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji,
 - uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
 - unaprjeđivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog

poslovanja, organiziranje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnosti podataka.

- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ulagati napore za ubrzanje okončanja preostalih privremenih uprava i postupaka likvidacije na temelju zaključka Upravnog odbora;
- posebno ubrzati rješavanje neriješenih pitanja s Vladom F BiH, u vezi Privremene uprave u Hercegovačkoj banci d.d. Mostar, vezano za terminale Dretelj.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritorij F BiH u prosincu 2008. godine, sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- opredjeljenju o statusu banaka u vlasništvu Federacije BiH;
- kreiranju i dogradnji regulative za financijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje mikrokreditnih organizacija, poduzeća koja se bave leasingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao razini ostvarenoj u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremama za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i financijski sustav polazeći i od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju propisa o zaštiti povjerenja i jamaca, te potpune odgovornosti dužnika;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te obrani od utjecaja krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, sukladno zakonu i podzakonskim aktima;
- jačanje sustava internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- redovno, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.- 30-2/11
Sarajevo, 2. lipnja 2011.

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilanca stanja banaka po shemi FBA
PRILOG 3.....	Štednja stanovništva u bankama F BiH
PRILOG 4.....	Izvješće o kretanju aktive bilance i izvanbilančnih rizičnih stavki
PRILOG 5.....	Bilanca prihoda i rashoda banaka
PRILOG 6.....	Izvješće o stanju i adekvatnosti kapitala
PRILOG 7.....	Podaci o zaposlenim u bankama F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31. ožujka 2011.

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
2	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/663-500, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
3	HERCEGOVAČKA BANKA dd - MOSTAR	Mostar	Nadbiskupa Čule bb	036/332-901, fax:332-903	Privr.upravitelj - Nikola Fabijanić - 16.04.2007.
4	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, fax:444-235	MICHAEL VOGT
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
7	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
8	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska br. 5.	033/720-070, fax:720-100	EDIN MUFTIĆ
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
10	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Put zivota 2.	033/564-000, fax: 564-050	Privr.upravitelj - Stjepan Jovičić - 05.10.2010.
11	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	AZRA ČOLIĆ
12	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Emerika Bluma 8.	033/250-950, fax:250-971	FRIEDER WOEHRMANN
13	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
14	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/277-900, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
15	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
16	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	KENAN BOZKURT
17	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	BERISLAV KUTLE
18	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	ESAD BEKTEŠEVIĆ
19	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
20	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:295-603	REINHOLD KOLLAND

PRILOG 2

BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

AKTIVNA POdBILANCA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2009.	31.12.2010.	31.03.2011.
A K T I V A				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.782.297	4.443.614	4.132.114
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	496.720	452.188	398.447
1b	Kamatonski računi depozita	4.285.577	3.991.426	3.733.667
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	12.815	233.178	245.008
3.	Plasmani drugim bankama	111.019	145.007	296.771
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	9.797.817	9.981.911	10.121.527
4a	Kreditni	9.442.689	9.414.597	9.514.363
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	145	132	129
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	354.983	567.182	607.035
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	106.411	142.074	131.251
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	498.959	521.625	519.344
7.	Ostale nekretnine	26.260	31.139	32.237
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	42.716	44.753	43.495
9.	Ostala aktiva	336.955	193.609	193.792
10.	MINUS: Rezerve za potencijalne gubitke	477.611	661.213	676.979
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	455.666	635.792	649.701
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	21.945	25.421	27.278
11.	UKUPNA AKTIVA	15.237.638	15.075.697	15.038.560
O B V E Z E				
12.	Depoziti	11.045.869	11.232.830	11.140.157
12a	Kamatonski depoziti	10.180.008	10.134.101	10.143.603
12b	Nekamatonski depoziti	865.861	1.098.729	996.554
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	2.744	1.723	2.010
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	2.744	1.723	2.010
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	3.089	7.000	8.000
15.	Obveze prema vladi	0	0	0
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.771.978	1.403.451	1.412.484
16a	s preostalim rokom dospelja do jedne godine	678.607	381.305	297.967
16b	s preostalim rokom dospelja preko jedne godine	1.093.371	1.022.146	1.114.517
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	250.483	226.847	218.905
18.	Ostale obveze	486.122	507.221	537.116
19.	UKUPNE OBVEZE	13.560.285	13.379.072	13.318.672
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	25.028	25.028	25.028
21.	Obične dionice	1.145.627	1.148.269	1.148.269
22.	Emisijski ažio	143.725	136.485	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	8.420
22b	na obične dionice	135.305	128.065	128.065
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	354.621	489.557	386.986
24.	Tečajne razlike	0	0	0
25.	Ostali kapital	8.352	-102.714	23.120
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	1.677.353	1.696.625	1.719.888
27.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.237.638	15.075.697	15.038.560
	PASIVNA I NEUTRALNA POdBILANCA	622.094	659.059	637.529
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	15.859.732	15.734.756	15.721.089

PRILOG 3

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO RAZDOBLJIMA

u ' 000 KM

	31.12.2009.	31.12.2010.	31.03.2011.
Državne banke	35.275	47.148	48.795
Privatne banke	4.325.928	4.926.361	5.006.584
UKUPNO	4.361.203	4.973.509	5.055.379

**KLASIFIKACIJA AKTIVE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31. ožujka 2011.**

- AKTIVNA BILANCA -

u '000 KM

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	K L A S I F I K A C I J A					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	1.879.622	331.606	25.508	4.436	2	2.241.174
2.	Dugoročni krediti	5.869.006	916.888	319.953	167.438	33	7.273.318
3.	Ostali plasmani	410.829	685	29	830	0	412.373
4.	Obračunata kamata	39.091	13.249	1	0	0	52.341
5.	Dospjela potraživanja	74.603	78.148	145.159	308.035	10	605.955
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	209	567	304	0	0	1.080
7.	Ostala aktiva	5.086.578	32.138	4.968	1.767	3.847	5.129.298
8.	STAVKE AKTIVE BILANCE UKUPNO:	13.359.938	1.373.281	495.922	482.506	3.892	15.715.539
	a) Plative garancije	310.091	52.412	63	332	6	362.904
9.	b) Činidbene garancije	486.280	81.052	886	243	21	568.482
10.	Nepokriveni akreditivi	39.390	15.772	0	0	0	55.162
11.	Neopozive kreditne obveze	1.297.041	47.456	3.419	326	7	1.348.249
12.	Ostale potencijalne obveze	15.185	1.976	0	116	0	17.277
13.	STAVKE IZVANBILANCE UKUPNO:	2.147.987	198.668	4.368	1.017	34	2.352.074
14.	UKUPNO STAVKE BILANCE I IZVANBILANCE (8 + 13)	15.507.925	1.571.949	500.290	483.523	3.926	18.067.613
15.	Opći kred.rizik i Potencijalni kred. gubici (r.br.14 X % gubitaka)	213.646	129.921	114.350	271.920	3.920	733.757
16.	Već formirane Opće rezerve (A) i Posebne rezerve (B,C,D,E)	213.555	129.922	114.350	271.920	3.920	733.667
17.	VIŠE (MANJE) formiranih rezervi (R.br.16. - R.br.15.) + ili -	-91	1	0	0	0	-90

RAČUN DOBITI I GUBITKA

u '000 KM

ELEMENTI	OSTVARENO 31.03. 2010.		OSTVARENO 31.03.2011.		INDEX 4 : 2
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	
PRIHODI					
Prihod od kamata	211.424	110%	206.980	95%	98
Kamatni troškovi	86.175	45%	70.944	33%	82
Neto kamatni prihodi	125.249	65%	136.036	62%	109
Prihod od naknada i ostali operativni prihodi	67.257	35%	81.654	38%	121
UKUPNI PRIHOD	192.506	100%	217.690	100%	113
TROŠKOVI					
Rezerve za potencijalne gubitke	64.545	34%	55.592	26%	86
Troškovi plaća i doprinosa	59.088	31%	61.260	28%	104
Troškovi fiksne aktive i režije	36.430	19%	37.388	17%	103
Ostali troškovi	38.284	20%	41.222	19%	108
UKUPNI TROŠKOVI (bez kamata)	198.347	103%	195.462	90%	99
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	-5.841		22.228	10%	N/A
Porez na prihod					
NETO PRIHOD	-5.841		22.228	10%	N/A

USPOREDNI PREGLED O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA

AKTIVNA PODBILANCA

'000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2009.	31.12.2010.	31.03.2011.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.155.790	1.157.918	1.157.918
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisiojskih ažia ostvarenih pri uplati dionica	143.725	136.485	136.485
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	78.317	183.807	184.993
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvalitete aktive	201.758	228.867	261.349
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	161.562	165.532	189.705
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	1.753.702	1.885.159	1.943.000
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	82.324	92.058	249.990
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	52.966	157.933	11.386
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	595	81	81
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	63.119	63.249	61.993
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	199.004	313.321	323.450
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.554.698	1.571.838	1.619.550
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	2.829	2.829	2.829
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opće rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	205.254	209.612	213.555
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	49.186	52.090	0
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordiniranih dugova najviše 50% iznosa Temeljnog kapitala	184.093	159.056	150.788
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Temeljnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obveza trajnog karaktera bez obveze za vraćanje	66.390	66.399	66.399
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	507.752	489.986	433.571
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precijenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih osoba koji prelaze 5% visine Temeljnog kapitala banke	16.036	15.938	15.938
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	0	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez suglasnosti FBA	0	0	0
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.4.)	16.036	15.938	15.938
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	2.046.414	2.045.886	2.037.183
B.	RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	11.790.234	11.713.116	11.903.345
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	882.928	942.707	965.930
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPNI PONDERIRANI RIZICI B+C+D	12.673.162	12.655.823	12.869.275
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:E.) X 100	16,4%	16,2%	15,8%

PRILOG 7

BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

R.br.	BANKA	31.12.2009.	31.12.2010.	31.03.2011.
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	51	54	55
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	185	207	210
3	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	77	75	75
4	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	600	568	579
5	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	514	519	517
6	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	174	178	170
7	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	68	67	68
8	MOJA BANKA dd SARAJEVO	133	143	146
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	473	474	472
10	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	111	91	91
11	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	195	211	208
12	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	662	501	490
13	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.669	1.630	1.612
14	SPARKASSE BANK dd SARAJEVO	426	426	429
15	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	152	150	152
16	UNA BANKA dd BIHAĆ	56	-	-
17	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	1.389	1.362	1.340
18	UNION BANKA dd SARAJEVO	175	180	182
19	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	212	222	224
20	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	334	330	331
	UKUPNO	7.656	7.388	7.351